

Saksframlegg

ENDRING I FORSKRIFT OG RETNINGSLINJER - ALKOHOLSAKER

Arkivsaksnr.: 07/26800

Forslag til vedtak:

Bystyret vedtar rådmannens forslag til Retningslinjer for tildeling av kommunale salgs- og skjenkebevillinger, Forskrift om åpningstider for serveringssteder og om salgs- og skjenketider for alkoholholdig drikk m.v. for Trondheim kommune og Retningslinjer for reaksjoner ved overtredelse av alkohollovens bestemmelser.

Det vises til begrunnelse og forslag i saksframlegget, samt vedlegg 1 – 4.

INNHold

1	Innledning.....	3
2	Definisjon av alkoholholdig drikk.....	3
3	Andre endringer som følge av endringer i alkoholloven og ny forskrift	4
4	RETNINGSLINJER FOR TILDELING AV KOMMUNALE SALGS- OG SKJENKEBEVILLINGER.....	5
4.1	Mål for bevillingspolitikken.....	5
4.2	Generelle bestemmelser.....	5
4.2.1	Delegering av avgjørelsesmyndighet samt vurdering av bevillings- og kontrollutvalgets eksistens.....	5
4.2.2	Retningslinjene pkt 2.2 - 2.5.....	7
4.2.3	Retningslinjene pkt. 3 og 4	8
5	Retningslinjene pkt. 5.0 – Bevilling til skjenking av alkoholholdig drikk	9
5.1	Kriteriene for tildeling av alkoholholdig drikk.....	9
5.2	Kriteriene for tildeling av alkoholholdig drikk gruppe 3.....	9
6	Retningslinjene pkt. 5.4 - ”tak” på bevillingene på Baklandet	13
7	Retningslinjene pkt. 6.0 – 9.0.....	15
8	Retningslinjene pkt. 10.0 - skjenking av alkohol drikk utendørs (uteservering).....	16
8.1	Skjenking av gruppe 3 utendørs	16
9	Retningslinjene pkt. 11 og 12	17
10	Opplæring av ansatte på skjenkesteder.....	17
11	Vertskapsbevis	20
12	Midtbyen. ”Tak” på antall bevillinger.	22
12.1	Statistikk – 1995 til 2007.....	22
12.2	Antall skjenkebevillinger, samt antall skjenkebevillinger fordelt på gruppe - statistikk.....	23
12.3	Dagens praksis	23
12.4	Tak.....	23
13	FORSKRIFT OM ÅPNINGSTIDER FOR SERVERINGSSTEDER OG OM SALGS- OG SKJENKETIDER FOR ALKOHOLHOLDIG DRIKK M.V. FOR TRONDHEIM KOMMUNE.....	30
13.1	Skjenke- og åpningstiden.....	30
13.1.1	Skjenke- og åpningstid innendørs	30
13.1.2	Skjenke- og åpningstid utendørs	34
13.1.3	Skjenking av alkoholholdig drikk gruppe 3 på valgdager/folkeavstemning.....	36
13.1.4	Salgstiden i butikker/bryggeriutsalg.....	36
13.1.5	Inndragning av bevilling/straff.....	37
13.1.6	Forskriftens ikrafttreden og oppheving av gjeldende forskrift.....	37
14	Kommunens forvaltning av alkoholloven – kontroll og sanksjoner ved salgs- og skjenkesteder.....	37
14.1	Statistikk	37
14.2	Omsatt mengde alkohol på skjenkesteder.....	37
14.3	Omsatt mengde alkohol på salgssteder.....	38
14.4	Antall reaksjoner.....	38
14.5	Retningslinjer for reaksjoner ved overtredelse av alkohollovens bestemmelser.....	39
15	Støy.....	41
16	Oppsummering	41
17	Konklusjon.....	41

Trondheim kommune

1 Innledning

Alle salgs- og skjenkebevillinger i Trondheim kommune utløper 30. juni 2008 med mulighet for forlengelse til og med 30. september 2008, jf. alkoholloven § 1-6, 6. ledd. Butikker med salgsbevilling og serveringssteder med skjenkebevilling må derfor søke om ny bevilling for neste fireårsperiode.

I dette saksframlegget foreslår rådmannen at det blir foretatt endringer i Forskrift om åpningstider for serveringssteder og om salgs- og skjenketider for alkoholholdig drikk m.v. for Trondheim kommune, Retningslinjer for tildeling av kommunale salgs- og skjenkebevillinger og Retningslinjer for reaksjoner ved overtredelse av alkohollovens bestemmelser.

Administrasjonen utarbeidet sommeren 2006 et høringsnotat med aktuelle temaer. Høringsnotatet ble sendt til følgende høringsinstanser:

Sør-Trøndelag Politidistrikt, Fellesforbundet – seksjon hotell, restaurant og reiseliv, NHO Reiseliv Midt-Norge, Næringsforeningen i Trondheim/Trondheim Trygg og Trivelig, Norgestaxi Trondheim AS, TrønderTaxi AS, Det Norske Totalavholdsselskapet, Trondheim kommune ved henholdsvis rådmannens fagstab og miljøenheten. For beboere i Trondheim ble høringsfristen kunngjort i Adresseavisen.

Høringsfristen var satt til 15. september 2007. Sør-Trøndelag Politidistrikt, Fellesforbundet – seksjon hotell, restaurant og reiseliv, NHO Reiseliv Midt-Norge, Næringsforeningen i Trondheim/Trondheim Trygg og Trivelig, Det Norske Totalavholdsselskapet, Trondheim kommune ved henholdsvis rådmannens fagstab/SLT-koordinatoren (Samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak) og miljøenheten, Thomas Stendahl Leira og Ingunn Guðmundsdóttir, Tove Sjøli, Maria Fernando og Carlos A. Dora har avgitt uttalelse. Uttalelsene fra privatpersonene gjelder støy på Rick's Cafe, Nordregt. 11. Næringsforeningen i Trondheim/Trondheim Trygg og Trivelig slutter seg til de høringskommentarer som framkommer i brev fra NHO Reiseliv Midt-Norge.

Det ble avholdt møte med enkelte av høringsinstansene den 15. januar 2008. Følgende møtte: Trøndelag Politidistrikt, Fellesforbundet – seksjon hotell, restaurant og reiseliv, Næringsforeningen i Trondheim/Trondheim Trygg og Trivelig, Det Norske Totalavholdsselskapet og Trondheim kommune ved miljøenheten og SLT-koordinatoren.

I det følgende vil de aktuelle bestemmelsene i retningslinjene og forskriften bli kommentert og endringer foreslått. Høringsinstansenes uttalelser blir å finne under de punkter instansene har uttalt seg om. Saksframlegget er disponert slik at man starter i kapittel 2 og 3 med en oversikt over lovtekniske endringer som følger av endringer i alkoholloven og ny forskrift. Dette får å få begrepsapparatet på plass. Deretter gjennomgås retningslinjene og forskriften for så å se på Retningslinjer for overtredelse av alkohollovens bestemmelser. Deretter kommer et kapittel om støy. Avslutningsvis gis en sammendrag av rådmannens viktigste forslag.

2 Definisjon av alkoholholdig drikk

Med virkning fra 1. juli 2005 ble definisjonene av alkoholholdig drikk endret i alkoholloven § 1-3, jf. forskrift av 8. juni 2005 nr 538 § 1-1 (sentral forskrift).

Regelverkets inndeling av alkoholholdig drikk i typene øl, vin og brennevin ble endret til en inndeling som baserer seg på alkoholinnhold (målt i volumprosent). Endringene omhandler i hovedtrekk:

- Alkoholholdig drikk med samme alkoholstyrke likebehandles, og regelverket for salg og skjenking

Trondheim kommune

knytter seg nå til følgende grupper: 1) drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 v%, 2), drikk som inneholder over 4,7 og mindre enn 22 v% og 3) drikk som inneholder mellom 22 og 60 v%, jf. forskriften § 1-1, se nedenfor.

- Inndelingen gjennomføres også for aldersgrensene, slik at aldersgrensen for salg og skjenking av drikk i gruppe 1 og 2 (med lavere alkoholinnhold enn 22 v%) settes til 18 år. Dette innebærer at fra 1. juli 2005 er aldersgrensen for salg og skjenking av for eksempel Baileys (som har 17 v%), 18 år mot tidligere 20 år. Aldersgrensen for salg og skjenking av drikk i gruppe 3 (som inneholder 22 v% eller mer) er som tidligere 20 år.
- Definisjonen av brennevin opprettholdes, da det knytter seg en rekke særregler til denne.

Forskriften § 1-1 lyder som følger:

§ 1-1. I denne forskrift legges følgende definisjoner til grunn:

- *Alkoholfri drikk*: Drikk som inneholder under 0,7 volumprosent alkohol
- *Alkoholsvak drikk*: Drikk som inneholder mellom 0,7 og 2,5 volumprosent alkohol
- *Alkoholholdig drikk gruppe 1*: Drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol
- *Alkoholholdig drikk gruppe 2*: Drikk som inneholder over 4,7 og mindre enn 22 volumprosent alkohol
- *Alkoholholdig drikk gruppe 3*: Drikk som inneholder mellom 22 og 60 volumprosent alkohol.

Hva gjelder den lokale forskriften innebærer dette at begrepet "*øl og vin*" må endres til "*alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2*" mens "*brennevin*" må endres til "*alkoholholdig drikk gruppe 3*." For å klargjøre hva er ment med gruppe 1, 2 og 3 foreslås at i den lokale forskriftens § 2 innledningsvis (§ 2, 1. ledd) gjengis definisjonene i den sentrale forskriftens § 1-1. Foreslåtte endringer er satt i kursiv.

For øvrig må overskriften i § 2, samt nåværende § 2, 1., 2. og 3. ledd endres i samsvar med ovennevnte.

Når det gjelder salg av alkoholholdig drikk (dagligvareforretninger og bryggerier), jf. den lokale forskriften § 3 må "*øl*" endres til "*alkoholholdig drikk gruppe 1*". Det foreslås at overskriften i § 3 inneholder en klargjøring av hva som menes med gruppe 1, jf. den sentrale forskriftens § 1-1.

Når det gjelder **retningslinjene** må også disse endres i tråd med ovennevnte. For å klargjøre hva er ment med gruppe 1, 2 og 3 foreslås at forslaget pkt. 5.3 innledningsvis (5.3, 1. ledd) gjengir definisjonene i forskriften § 1-1.

Retningslinjene pkt. 5.4, 7.1, 8.1 og 10.2 må følgelig også endres i tråd med ovennevnte.

Når det gjelder salg av alkoholholdig drikk (dagligvareforretninger og bryggerier), jf. retningslinjene pkt. 6.0 vil "*øl og rusbrus med lavere alkoholinnhold enn 4,76 volumprosent*" endres til "*alkoholholdig drikk gruppe 1*". Det foreslås at overskriften i pkt. 6.0 inneholder en klargjøring av hva som menes med gruppe 1, jf. forskriften § 1-1.

Dette er kun lovtekniske endringer og ikke realitetsendringer.

3 Andre endringer som følge av endringer i alkoholloven og ny forskrift

Som følge av at alkoholloven ble endret og at det kom ny forskrift med virkning fra 1. juli 2005 er det

Trondheim kommune

nødvendig å også foreta andre endringer i retningslinjene.

- 1) Ad pkt. 7.0 "Bevilling for en enkelt anledning, jf. alkoholoven § 1-6, 3. ledd"
Alkoholovens bestemmelse om bevilling for en enkelt anledning er flyttet til § 1-6, 2. ledd. Dette er ingen realitetsendring, kun en lovteknisk endring.
- 2) Ad pkt. 9.1 om utvidelse av skjenkearealet
§ 4-2 ble etter endringene mer omfattende og for å klargjøre hjemmelshenvisningen foreslås at man tilføyer at det er 4. ledd som er hjemmelen (nå står det kun henvisning til § 4-2).

4 RETNINGSLINJER FOR TILDELING AV KOMMUNALE SALGS- OG SKJENKEBEVILLINGER

Rådmannens merknader vil følge rekkefølgen i retningslinjene så langt det er naturlig.

4.1 Mål for bevillingspolitikken

Gjeldende retningslinjer pkt. 1.1 lyder:

"Bystyret ser det som et mål å endre skadelige drikkemønstre, redusere ulovlig omsetning av alkohol og å øke oppslutningen om alkoholfrie soner, som under graviditet, i trafikken, og i samvær med barn og ungdom."

Gjeldende retningslinjer pkt. 1.2 lyder:

"I behandlingen av søknader om salg- og skjenkebevillinger skal kommunen ha som mål å begrense de skader som alkoholbruk kan innebære for samfunnet og individet. Det skal tas hensyn til om bevillingene kan påvirke tilgangen på alkohol, særlig for yngre aldersgrupper."

Pkt. 1.1 og 1.2 ble vedtatt av Bystyret i forbindelse med gjennomgangen av retningslinjene i 2004. Rådmannen foreslår ingen endringer.

4.2 Generelle bestemmelser

4.2.1 Delegering av avgjørelsesmyndighet samt vurdering av bevillings- og kontrollutvalgets eksistens

Gjeldende retningslinjer pkt. 2.1 lyder:

"Formannskapet er bevillingsmyndighet etter alkoholoven, jf. alkoholovens § 1-12."

Alkoholoven § 1-12 ble opphevet i juli 2005. Dette betyr at når det gjelder delegering av myndighet så gjelder de alminnelige regler, dvs delegering kan foretas i samsvar med lov 25. september 1992, nr. 107 om kommune og fylkeskommuner (kommuneloven) §§ 10 nr 2 og 23 nr 4.

I retningslinjene pkt. 2.1 henvises det til alkoholoven § 1-12. Dette må endres slik at det henvises til kommuneloven §§ 10 nr 2 og 23 nr 4.

Avgjørelsesmyndigheten etter alkoholoven tilligger i utgangspunktet kommunestyret (bystyret). I

Trondheim kommune

delegeringsreglementet for Trondheim kommune pkt. 4.1 heter det at ”Bystyret delegerer sin avgjørelsesmyndighet etter alkoholloven, med de til enhver tid gjeldende forskrifter og endringer i lov, til formannskapet.”

Formannskapet har på sin side delegert en rekke avgjørelser til administrasjonen. Bl.a. kan administrasjonen godkjenne ny styrer/stedfortreder, tildele skjenkebevilling for en enkelt anledning, tildele ambulerende skjenkebevilling, utvide skjenkearealet/skjenketiden for en enkelt bestemt anledning samt gi advarsel for overtredelse av alkoholloven/forskriften. Ved opphevelsen av alkohollovens begrensninger for delegeringsadgangen er det blitt åpnet opp for bruk av delegering i flere tilfeller enn det som gjaldt etter alkoholloven § 1-12.

Alkoholloven hadde tidligere bestemmelser som påla kommunen å ha et kontrollutvalg. Hos oss bærer det navnet bevillings- og kontrollutvalget og utvalget behandler alle søknader om salgs- og skjenkebevilling i tillegg til inndragningssaker. Plikten til å ha kontrollutvalg ble også opphevet ved lovendringen i juli 2005. Alkoholloven stiller altså ingen krav om et bevillings- og kontrollutvalg. Fordelen med å ikke ha et slikt utvalg er at sakene kan bli mye hurtigere avgjort. Kontrollutvalget har i dag møte ca hver 4 – 5 uke. Dette forsinker behandlingsprosessen. Fordelen med kontrollutvalget er at dette politiske organet får spesialkunnskap på alkohollovens område.

Kommuneloven åpner for at avgjørelsesmyndigheten kan delegeres til et fast utvalg eller til administrasjonen. Det er selvsagt også adgang til å beholde det systemet vi har i dag med et bevillings- og kontrollutvalg som innstiller til formannskapet for avgjørelse.

Det er stor politisk interesse rundt skjenkesaker, slik at fullstendig delegering til administrasjonen nok ikke er ønskelig fra politisk side. Alternativet kunne være å opprette et fast utvalg som består av politikere og som skal ha det løpende ansvaret for å avgjøre salgs- og skjenkesakene hvor avgjørelsesmyndigheten i dag er lagt til formannskapet. Dette vil ikke forenkle saksgangen, men frigjøre tid for formannskapet.

Et annet alternativ er å delegere noen flere saker til administrasjonen, evt. til bevillings- og kontrollutvalget. Fordelen med dette er at sakene kan avgjøres mye raskere, spesielt dersom sakene blir delegert til administrasjonen. Tidsmessig er det ikke mye å hente ved delegering til bevillings- og kontrollutvalget. Det kunne f.eks være et alternativ å delegere alle ordinære salgssaker, dvs hvor søker ikke har vandelsproblemer etc, til administrasjonen. Dette er saker hvor det sjeldent er politisk uenighet. Videre kunne alle overdragelsessaker – igjen uten vandelsproblemer eller annen problematikk – avgjøres administrativt. Søknad om skjenkebevilling i et nytt lokale og inndragningssaker bør nok avgjøres politisk – og da enten av formannskapet eller i et fast utvalg.

NHO Reiseliv Midt-Norge skriver at ”Vi har ved flere anledninger påpekt at saksbehandlingen fram til endelig politisk vedtak har vært svært lang. Dette gjelder spesielt ved advarsel eller inndragning. En rask saksbehandling er viktig og vi mener også at beslutningene vil ha mer effekt ved en rask saksbehandling.

NHO Reiseliv Midt-Norge mener at de politiske føringene skal legges av politiske beslutningsorgan, mens utøvelsen av de politiske beslutninger bør ligge hos administrasjonen. Som konklusjon på dette mener vi at delegasjonsmuligheten tas mer aktivt i bruk. Dette vil gi en raskere beslutning, noe som må være positivt både for kommunen og bedriftene.”

Fellesforbundet – seksjon hotell, restaurant og reiseliv skriver at ”Fellesforbundets avdelinger 247 og 250 i Sør-Trøndelag ønsker fremdeles at avgjørelsesmyndigheten ligger hos kommunestyret. Dette for å sikre bredest mulig behandling av hver enkelt søknad.”

Rådmannen er etter omstendighetene kommet til at det ikke foreslås at bevillings- og kontrollutvalget

Trondheim kommune

oppheves, men at utvalget består slik det fungerer i dag.

Rådmannen mener at forholdene for så vidt ligger til rette for ytterligere delegering til administrasjonen, men vil ikke fremme forslag om endringer på nåværende tidspunkt fordi det antas at formannskapet ønsker å ha en viss oversikt over salgs- og skjenkesakene i kommunen selv om de er ukompliserte. Dette spesielt med tanke på at det muligens blir innført tak på antall skjenkebevillinger i Midtbyen, se kap. 12.

4.2.2 Retningslinjene pkt 2.2 - 2.5

Gjeldende retningslinjer pkt 2.2 - 2.5 lyder:

- 2.2 Søknader om salgs- og skjenkebevillinger behandles fortløpende. Bevilling gis for inntil 4 år av gangen. Bevillingene utløper ved bevillingsperiodens slutt, jf. alkoholloven § 1-6, 2. ledd.
- 2.3 Innvilgelse av søknaden skal ligge innenfor lov, forskrift, kommunens alkoholpolitiske målsetning og de retningslinjer som er trukket for salg og skjenking.
- 2.4 Ved vurderingen av om bevilling skal gis skal det legges vekt på stedets karakter, så som driftskonsept og profil, standard, og målgruppe, videre skal det legges vekt på beliggenhet, trafikk- og ordensmessige forhold og hensynet til lokalmiljøet for øvrig. Det skal tas særlig hensyn i boligstrøk. Det kan også legges vekt på næringspolitiske forhold.
- Dersom det innvilges skjenkebevilling for lokaler som ligger innenfor et område definert som idrettsanlegg, skal skjenking av alkohol i slike lokaler opphøre senest 1 time før annonsert starttidspunkt av idrettsarrangementet på området.
- 2.5 Før vedtak treffes skal det innhentes uttalelse fra sosialtjenesten, politiet og skatte- og avgiftsmyndighetene.

Ad pkt 2.4, 2. ledd ("idrettsbegrensningen"): Trondheim kommune har i sine retningslinjer godtatt at det blir skjenket alkohol inntil 1 time før idrettsarrangementet starter, men har gjennom retningslinjene vedtatt at det ikke er ønskelig å blande idrett og alkohol utover dette. I tråd med alkoholloven § 4-4, 6. ledd skal konsum av alkohol opphøre senest 30 minutter etter skjenketidens utløp. Dette innebærer at det kan konsumeres alkohol inntil 30 minutter før idrettsarrangementet starter.

Bevillingshaverne på Lerkendal og i Trondheim Spektrum er underlagt denne "idrettsbegrensningen". I forbindelse med idrettsarrangement på Lerkendal og i Trondheim Spektrum samt i Granåsen har kommunen mottatt søknader om å tillate skjenking under kampavvikling/skirenn etc, noe formannskapet konsekvent har avslått. I forbindelse med store internasjonale arrangement har arrangør vist til de internasjonale aktørers forventning om alkoholserving og argumentert med at disse har liten forståelse for regelverket i Trondheim. Rådmannen kan til en viss grad forstå frustrasjonen, men mener like fullt at det på visse arenaer i samfunnet bør aksepteres at det ikke blir skjenket alkohol. *Rådmannen* foreslår derfor ingen endringer.

Det har kommet spørsmål om denne idrettsbegrensningen også gjelder når det trenes eller om den kun gjelder under kamper. For eksempel kan det være aktuelt å arrangere julebord, bryllup etc mens det er trening.

Ordlyden i pkt 2.4, 2. ledd trekker i retning av at begrensningen kun gjelder kamper, jf. "idrettsarrangement."

Det faktum at gjestene ikke er i idrettsanlegget grunnet et idrettsarrangement er også et argument for at

Trondheim kommune

begrensningen kun gjelder kamp. Dette innebærer imidlertid ikke at det kan skjenkes alkoholholdig drikk under kamp selv om gjestene ikke skal delta på idrettsarrangementet.

Rådmannen er av den oppfatning at idrettsbegrensningen ikke bør gjelde ved trening. *Rådmannen* er videre av den formening at det ikke er nødvendig å endre retningslinjene da dette er et tolknings spørsmål.

Dolly Dimple's på Lerkendal ligger i en av tribunene, men har ikke utgang eller innsyn til gressmatta. Grunnet beliggenheten har imidlertid Dolly Dimple's også denne idrettsbegrensningen. Dolly Dimple's har forespurt administrasjonen om det er mulig å få skjenket alkoholholdig drikk når kampen er startet. De gjestene som sitter igjen/evt kommer etter kampstart skal jo ikke på kamp, og disse gjestene synes det er merkelig at de ikke skal få kjøpt alkoholholdig drikk.

Rådmannen har forståelse for at gjestene stiller spørsmålstegn ved denne begrensningen, men vil ikke foreslå endringer. Årsaken til det er at dersom Dolly Dimple's slipper denne begrensningen etter kampstart, kan det påregnes at publikum vil forlate tribunen under pausen for å kjøpe alkoholholdig drikk.

Ad pkt 2.4: Trondheim kommune v/miljøenheten foreslår at følgende setning tilføyes: "Det skal tas særlig hensyn til støy ved boliger og institusjoner."

Rådmannen mener miljøenhetens forslag allerede er dekket av ordlyden, og foreslår derfor ingen endringer.

Ad pkt. 2.5: Miljøenheten foreslår at følgende setning tilføyes: "Det bør også inneholdes uttalelse fra byggesakskontoret for blant annet å avklare om bruks-/reguleringsstatus for arealet."

Rådmannen skal få bemerke at det er vanlig prosedyre å sette krav om at bevilningssøker framlegger midlertidig brukstillatelse eller ferdigattest før bevilningen kan benyttes ved nye skjenkesteder. Dette med hjemmel i alkoholoven § 4-3. Det gjøres ikke for butikker. Når det søkes om bevilning skal bevilningssøker framlegge en rekke vedlegg/dokumentasjon. *Rådmannen* mener imidlertid at det ikke er nødvendig å ta dette med i retningslinjene.

Rådmannen foreslår etter dette ingen endringer i pkt. 2.2 – 2.5.

4.2.3 Retningslinjene pkt. 3 og 4

Gjeldende retningslinjer pkt. 3 og 4 lyder:

- 3.0 Bevilningssøker
  - 3.1 Kommunal bevilning til salg og skjenking av alkohol gis til den for hvis regning virksomheten drives, jf. alkoholovens § 1-4b
  - 3.2 Bevilningssøker og personer som nevnt i alkoholovens § 1-7b, må foruten å fylle lovens vandelskrav være egnet til å ha salgs- og skjenkebevilning. Det skal legges vekt på om søker tidligere har innehatt bevilning etter alkoholoven og måten denne har vært utøvet på.
  - 3.3 Bevilningssøker plikter å dokumentere opplysningene i søknaden, og de opplysninger som er nødvendige for å kunne ta stilling til om kravene i alkoholovens §§ 1-7b og 1-7c er oppfylt.
  - 3.4 Bevilningssøker må godtgjøre at det vil bli etablert pålitelige rutiner for å sikre sosial kontroll med salg og skjenking og at bestemmelser fastsatt i alkohollov, forskrifter og kommunens retningslinjer blir

Trondheim kommune

overholdt.

4.0 Styrever/stedfortreder

- 4.1 For hver bevilling skal det utpekes en styrever med stedfortreder som må godkjennes av kommunen etter reglene i alkohollovens § 1-7c.
- 4.2 Styrever og stedfortreder må være over 20 år og ha dokumentert kunnskap om alkoholloven og bestemmelser gitt i medhold av denne. Dokumentasjonskravet gjelder ikke ved tildeling av bevilling etter pkt. 7.0 og pkt 8.0.
- 4.3 Styrever og stedfortreder må ha utvist uklanderlig vandel i forhold til alkohollovgevingen og bestemmelser i annen lovgiving som har sammenheng med alkohollovens formål.
- 4.4 Styrever og stedfortreder må være ansatt på salgs- eller skjenkestedet eller arbeide i virksomheten i kraft av eierstilling. Som styrever kan bare utpekes den som har styringsrett over salg eller skjenking, herunder ansvar for å føre tilsyn med utøvelsen av bevillingen.

Rådmannen foreslår ingen endringer i gjeldende retningslinjer pkt. 3.0 og 4.0. Hjemlene er stort sett en avskrift av alkohollovens bestemmelser. *Rådmannen* mener at disse punktene gir bevillingssøker/-haver en grei oversikt over regelverket.

5 Retningslinjene pkt. 5.0 – Bevilling til skjenking av alkoholholdig drikk

5.1 Kriteriene for tildeling av alkoholholdig drikk

Gjeldende retningslinjer pkt. 5.1 og 5.2 lyder:

- 5.1 For å kunne innvilges skjenkebevilling må søker ha serveringsbevilling etter serveringsloven § 3.
- 5.2 Det gis ikke skjenkebevilling for utøvelse ved gatekjøkken.

For å få skjenkebevilling for alkoholholdig drikk sier retningslinjene i pkt. 5.1 at søker må ha serveringsbevilling etter serveringsloven § 3. I pkt 5.2 heter det at skjenkebevilling ikke gis for utøvelse ved gatekjøkken.

Gatekjøkken er altså nedre grense for å få skjenkebevilling. Et skjenkested må likevel tilfredsstillere helhetsvurderingen spesifisert i retningslinjene pkt. 2.4. De som tilfredsstiller ovennevnte krav kan få innvilget skjenkebevilling for gruppe 1 og 2. For gruppe 3, se nedenfor.

Rådmannen er av den oppfatning at retningslinjene på dette punktet har fungert godt i inneværende periode og foreslår ingen endringer.

5.2 Kriteriene for tildeling av alkoholholdig drikk gruppe 3

Gjeldende retningslinjer pkt 5.3 lyder:

”Bevilling til skjenking av brennevin gis til etablerement som har/får skjenkebevilling for øl og vin og som i hovedsak henvender seg til et voksent publikum.

Selv om etablerementet faller inn under hovedregelen gis ikke brennevinsbevilling til:

1. etablerement som har omsetning av fast-food eller take-away som sin hovedomsetning

Trondheim kommune

2. etablisement lokalisert til vare og kjøpesenter hvor virksomheten er en del av tilbudet i vare og kjøpesenteret. Utenfor kjøpesenterets faste åpningstid kan det gis brennevinsbevilling.
3. veikro eller annet etablisement innrettet for trafikk langs veien
4. etablisement lokalisert på campingplasser
5. selskapslokaler

Når det gjelder pkt. 3, 4 og 5 kan det gis bevilling for brennevin i forbindelse med selskapeleg samvær for sluttet lag.”

Gjeldende retningslinjer for tildeling av gruppe 3 ble vedtatt av formannskapet den 24.08.04 (etter delegasjon fra bystyret den 17.06.04).

Før endringene i retningslinjene vedrørende kriteriene for tildeling av brennevin lød retningslinjene pkt. 5.1. til og med 5.1.4 som følger:

- 5.1. Bevilling til skjenking av brennevin kan gis til spiserestauranter, danserestauranter, hoteller og til selskapslokaler for sluttede selskaper.
  - 5.1.1. For å kunne klassifiseres som spiserestaurant gjelder følgende vilkår:
    - Det kreves en kvalitetsmessig oppbygging av kjøkkenet som i det vesentlige kan forestå all tilberedning av mat fra grunnen av.
    - Kjøkkenet må være betjent den vesentlige del av stedets åpningstid.
    - Det kreves à la carte meny.
    - Serveringen må skje ved bordene.
    - Det må være fast ansatt kokk med fagbrev eller fast ansatt kokk med dokumentert lang praksis.
  - 5.1.2. For å kunne klassifiseres som danserestaurant gjelder følgende vilkår:
    - Etablisementet må ha flere ulike avdelinger samlet under samme tak, som drives på samme bevilling, under en ledelse og ett selskap.
    - Lokalene må henge sammen på en slik måte at gjestene kan bevege seg fritt mellom avdelingene uten å måtte gå ut av lokalene eller betale cover charge flere steder.
    - Det må være tilrettelagt for / og jamnlig arrangeres / konserter, opptredener, dans med levende musikk, eller andre typer kulturelle arrangementer.
  - 5.1.2.1. For å kunne klassifiseres som danserestaurant med tildeling av utvidet skjenketid frem til kl. 03.00, jfr. § 2, siste ledd i Forskrift om åpningstider for servering mv., stilles følgende tilleggsvilkår:
    - Lokalene skal bestå av flere avdelinger som har ulikt preg og hvor det er livemusikk eller diskjockey i minst en avdeling de dagene det er åpent som nattklubb.
    - Avdelingene skal henge sammen slik at alle gjester kan bevege seg fritt mellom avdelingene.
  - 5.1.3. For å kunne klassifiseres som selskapslokaler må lokalene være av høy standard, eller ha kulturell eller historisk verdi. Bevilling kan kun utøves i forbindelse med selskapeleg samvær for sluttet lag.
  - 5.1.4. For å kunne klassifiseres som hotell må etablisementet ha resepsjonsservice, bad/dusj på rommene og for øvrig holde høy standard.

Retningslinjer pkt. 5.1 – 5.1.4 inneholdt vilkår for å kunne få skjenkebevilling for brennevin. Det var spiserestauranter, danserestauranter, hoteller og selskapslokaler for sluttede selskaper som kunne få innvilget brennevinsbevilling. I tillegg til å måtte oppfylle ovennevnte punkter, ble det foretatt en skjønnsmessig vurdering hvor helhetsinntrykket av stedet kom inn, jf. pkt. 2.4.

Rådmannen skrev følgende i notat av 19.02.04 (ref. k2000 03/25935) sendt formannskapet:
”Spørsmålet er om Trondheim fortsatt skal stille spesielle vilkår for å innvilge brennevinsbevilling eller om bevilling for brennevin skal gis på lik linje med bevilling for øl og vin.

Problemet med de gjeldende vilkårene er at det er greit å vurdere om skjenkestedet tilfredsstiller vilkårene på søknadstidspunktet, vanskeligere er det å kontrollere at vilkårene til enhver tid er oppfylt. For eksempel er et av kravene i pkt. 5.1.1. at det må være fast ansatt kokk med fagbrev eller fast ansatt kokk med dokumentert lang praksis for at

Trondheim kommune

skjenkestedet kan klassifiseres som spiserestaurant. Videre må kjøkkenet være betjent den vesentlige del av stedets åpningstid (dvs. 75%). Vi ser også at produksjonsmåten med hensyn til matlaging er i stor forandring. Det er i dag vanlig, også på finere restauranter, at en kjøper deler av maten vakumpakket/dypfryst (såkalt halvfabrikat), og at denne ferdigstilles på serveringsstedet. Dette er en utvikling som gjeldende bestemmelse tar lite innover seg. Spørsmålet er hvor mye ressurser bevillingsmyndigheten bør avse til å kontrollere slike forhold.

Det må også nevnes at det i de senere år har kommet til mange ulike driftskonsept som for eksempel satser på matservering i, for mange, uvante omgivelser. Maten inntas for eksempel i en sofa med lave bord. I tillegg har skjenkestedet bar og muligheter for dans på kveldstid. Flere skjenkesteder ønsker altså et blandet konsept der brennevinsbevilling inngår som en nødvendighet for driften.”

Statistikk:

Da arbeidet med å gjennomgå retningslinjene i forbindelse med at bevillingene skulle fornyes i 2004 startet, var det pr. 21.08.03 i Trondheim 213 skjenkebevillinger hvorav 135 hadde brennevinsbevilling i tillegg til øl og vin. Dvs. at 63,38% hadde skjenkebevilling for brennevin.

Pr. 01.11.07 var det 249 bevillinger hvorav 186 også har bevilling for alkoholholdig drikk gruppe 3. Dvs. at 74,7% har bevilling for gruppe 3. Dette er en økning på ca 11% i løpet av ca fire år.

Rådmannen kan ikke se at økningen av denne type bevilling har gitt utslag på resultatene fra skjenkekontrollen.

Rådmannen er av den formening at retningslinjene er greie å praktisere ved søknad om bevilling og er positive til at de til dels detaljerte vilkårene i de tidligere retningslinjene er opphevet.

Forslag til endringer

1) Med ”voksent publikum” i nåværende pkt. 5.3, 1. ledd menes de som er 20 år og eldre.

I saksframlegg av 18.08.04 til formannskapet, sak 0323/04, ble det bl.a. skrevet følgende om dette: ”Spørsmålet blir da hva som ligger i kriteriet et ”voksent publikum”. I forhold til alkohollovens bestemmelser med hensyn til konsum av brennevin er en person voksen når han eller hun har fylt 20 år, jf alkoholloven § 1-5, 1. ledd og forskrift av 11. desember 1997 nr 1292 § 1-6. Det synes dermed klart at et skjenkested som henvender seg mot et publikum mellom 18 og 20 år ikke henvender seg mot et ”voksent publikum”.”

Rådmannen foreslår at nytt pkt. 5.4 endres slik at det uttrykkelig nevnes hva som menes med ”voksent publikum.” Det vil være klargjørende for bevillingssøker. Forslaget (satt i kursiv) blir som følger:

”Bevilling til skjenking av *alkoholholdig drikk gruppe 3* gis til etablerment som har/får skjenkebevilling for *alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2* og som i hovedsak henvender seg til et voksent publikum (*20 år og eldre*).”

Ad aldersgrense

Administrasjonen erfarer imidlertid at steder som søker om å skjenke gruppe 3 og i søknaden oppgir at de henvender seg til gjester over 20 år, likevel slipper inn en god del gjester som er yngre enn 20 år. Politiet omtaler også enkelte steder for ”18-årssteder” tross for at de har bevilling for gruppe 3.

Ettersom ordlyden sier at etablermentet ”i hovedsak” skal henvende seg til et voksent publikum, er det altså tillatt å slippe inn noen gjester som er under 20 år. Det er ikke fastslått, verken i retningslinjene, i saksframlegget til retningslinjene eller i forvaltningspraksis, hva som menes med ”i hovedsak.” Det er også vanskelig for våre skjenkekontrollører å fastslå om noen er under eller over 20 år uten å foreta legitimasjonssjekk av alle – noe som vil være et omfattende arbeid. Kontrollørene har for øvrig ikke

Trondheim kommune

hjemmel til å kontakte gjestene selv for å spørre om å se legitimasjonen; kontrollørene må gi beskjed til en av de ansatte om å kontakte gjestene det gjelder og be om framvisning av legitimasjon. I en situasjon hvor bevillingsmyndigheten ønsker å foreta en slik legitimasjonssjekk er det aktuelt å be politiet om bistand.

Det blir også et spørsmål om hvor omfattende brudd som skal til før bevillingsmyndigheten inndrar bevillingen for gruppe 3 og for hvor lang periode.

I henhold til alkoholloven § 4-3 kan det settes vilkår om at skjenkestedet skal ha en bestemt aldersgrense. Dette vilkåret bidrar til å begrense tilgjengeligheten til alkohol og kan også begrunnes i hensynet til kontroll med utøvelse av bevillingen.

Rådmannen vil foreslå at settes vilkår om 20-årsgrense i vedtak om tildeling av skjenkebevilling for gruppe 3. Det er imidlertid ikke behov for og heller ikke praktisk, å sette dette vilkåret for alle skjenkesteder. For eksempel må foreldre kunne ta med sine barn på restaurant hvor det er skjenkebevilling for gruppe 3. Det er også grunn til å innføre alderskravet etter et visst klokkeslett slik at de under 20 år for eksempel kan besøke for eksempel kafeer/spisesteder med bevilling for gruppe 3 på dag- og kveldstid. *Rådmannen* foreslår at grensen settes ved kl. 23.00. Dersom skjenketiden blir begrenset, jf. kapittel 13, bør klokkeslettet ikke bli satt for sent.

Rådmannen foreslår følgende nytt 2. ledd i retningslinjene pkt. 5.4 (nåværende pkt. 5.3):

”Formannskapet vil kunne sette vilkår om 20-årsgrense etter kl. 23.00 der driftskonseptet tilsier det. Spesielt er dette aktuelt for skjenkesteder som vil kunne tiltrekke seg ungdommer. Fastsettelse av vilkår skjer etter en konkret helhetsvurdering.”

Rådmannen må medgi at ovennevnte forslag ikke vil være spesielt forutberegnlig for bevillingssøker, men faktum er at det må skje en konkret helhetsvurdering og det er vanskelig på forhånd å definere eksakt hvilke type steder dette vil dreie seg om. Både nattklubber, barer, puber og lignende vil være aktuelle.

2) Med ”hovedomsetning” i pkt. 5.3, 2. ledd nr. 1 menes 50%, jf. formannskapets praksis. Spørsmålet er om også denne grensen bør nevnes i retningslinjene. Det vil i tilfelle være klargjørende for bevillingssøker. *Rådmannen* har imidlertid kommet til at formannskapet hvis ønskelig skal ha anledning til å endre sin praksis uten forutgående endring av retningslinjene (som må gjøres av bystyret), og anbefaler derfor at retningslinjene på dette pkt blir stående uforandret.

Rådmannen vil for øvrig gjøre oppmerksom på at flere skjenkesteder sannsynligvis vil få avslag på søknad om gruppe 3 i forbindelse med fornyelsen grunnet denne bestemmelsen. I inneværende bevillingsperiode har noen få bevillingshavere fått inndratt sin bevilling for gruppe 3.

3) Selskapslokaler

Rådmannen vil foreslå er at nåværende pkt. 5.3, 2. ledd nr. 5 oppheves. I dag er regelverket slik at selskapslokaler kun skal få bevilling for alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2. Selskapslokaler kan imidlertid få bevilling for gruppe 3 i forbindelse med selskapselig samvær for sluttet lag.

I saksframlegg av 18.08.04 til formannskapet, sak 0323/04, ble det skrevet følgende:

”Hovedregelen bør, etter rådmannens mening, være at det ikke gis alminnelig brennevinsbevilling til selskapslokaler, jf forslag til retningslinjer pkt. 5.3, 2. ledd, nr 5. I de tidligere retningslinjene het det at selskapslokaler av høy standard, eller med kulturell eller historisk verdi kunne få brennevinsbevilling for sluttet lag. Etter rådmannens oppfatning ligger det en skranke allerede i begrepet selskapslokaler. Etablissementet må derfor ha en viss standard før det åpnes for

Trondheim kommune

brennevinsbevilling for sluttet lag. Rådmannen er derfor av den oppfatning at selskapslokalene bør kunne få brennevinsbevilling for sluttet lag. Brennevinsbevillingen vil da bli anvendt i for eksempel bryllup, store årsdager og liknende arrangement, hvor kretsen av gjester er forhåndsbestemt og har en tilknytning til hverandre.”

Følgende utdrag som er hentet fra saksframlegget til Sans & Samling AS - Lian, Lianv. 36 (tidligere Lian Herregård), kan belyse en ulogisk følge av ovenstående bestemmelse:

”I driftskonseptet opplyser søker at det skal satses på selskapsarrangement, kurs & konferanse og minnesamvær, søndagsrestaurant, matkurs, foredrag, vinsmaking og kafé for turgåere. På sikt vil kanskje restauranten være åpen oftere.

Problemstillingen i denne saken er om det kan innvilges bevilling for alkoholholdig drikk gruppe 3 i den tiden det for eksempel er kurs & konferanse, søndagsrestaurant, matkurs, foredrag, vinsmaking og kafé for turgåere, jf. retningslinjenes pkt. 5.3, 2. ledd, nr. 5 som foreskriver at selv om etablissementet faller inn under hovedregelen gis det ikke ”brennevinsbevilling” til selskapslokaler, men mindre det er selskapeleg samvær for sluttet lag, jf. pkt. 5.3, 3. ledd.

Dersom søker kun skulle drevet med kurs & konferanse, søndagsrestaurant, matkurs, foredrag, vinsmaking og kafé for turgåere, og ikke som selskapslokaler også, inneholder retningslinjene ingen unntak fra hovedregelen om tildeling av alkoholholdig drikk gruppe 3, slik at rådmannen ville anbefalt formannskapet å innvilge søknaden i sin helhet.

Rådmannen kan ikke se at meningen bak retningslinjenes utforming var å hindre denne type konsept fra å få innvilget bevilling for alkoholholdig drikk gruppe 3. Det er ingen gode grunner for å tolke retningslinjene slik ettersom de ovennevnte konseptene ville fått innvilget søknaden i sin helhet. Det faktum at søker også ønsker å benytte lokalene som selskapslokaler tilsier ikke at formannskapet dermed bør si nei til skjenking av alkoholholdig drikk gruppe 3 mens lokalet benyttes som kafé.

Rådmannen mener etter dette at retningslinjene ikke er til hinder for å tildele søker skjenkebevilling for alkoholholdig drikk gruppe 3 både som kafé og selskapslokale.”

Formannskapet vedtok i denne saken, og i lignende saker, å innvilge søknaden for all alkoholholdig drikk uten begrensninger.

NHO Reiseliv Midt-Norge skriver at ”Vi er enig i at punkt 5 Selskapslokaler tas ut. Praksis har etter vårt skjønn vist at dette punktet ikke fungerer da selskapslokale som driftskonsept, medfører at det er naturlig å ha alle alkoholsortene. Ved å fjerne dette punktet vil man i praksis få de samme konklusjoner som allerede trekkes i saksbehandlingen i dag, men man vil spare både bedriftene og Trondheim kommune for arbeid.”

Ordlyden i retningslinjene har ikke tatt høyde for at bevillingshaver ønsker å utnytte et lokale til forskjellige konsepter. *Rådmannen* kan ikke se at det medfører noen problemer om nåværende pkt. 5.3, 2. ledd nr. 5 utgår fra retningslinjene, og retningslinjene vil da bli sammenfallende med forvaltningspraksis.

Selskapslokaler vil da få innvilget bevilling for all alkoholholdig drikk etter hovedregelen i forslaget pkt. 5.4, 1. ledd. Det ligger for øvrig andre hensyn bak de øvrige unntakene i pkt. nr. 1 – 4 og juridisk kontor vil ikke foreslå endringer her.

6 Retningslinjene pkt. 5.4 - ”tak” på bevillingene på Bakklandet

Gjeldende retningslinjer pkt. 5.4 lyder:

5.4 Innenfor et område som begrenses av Nidelven i vest fra begynnelsen av Øvre Bakklandet til Bakke bro, mot øst av Nedre Bakklandet og Øvre Bakklandet i hele sine lengder og slik at alle eiendommer på østsiden av disse gateløp som har adresse til disse to gater og alle eiendommer med adresse til Brubakken og til Lillegårdsbakken, på venstre side nedenfor Petersborg og på høyre side nedenfor Kristianfeldts gate, settes et tak for tildeling av nye skjenkebevillinger for øl, vin og brennevin. Dette gjelder også utvidelse av skjenkearealer i lokaler og på utvendige arealer.

Dette ”taket” settes til 7 skjenkebevillinger. De 7 skjenkestedene kan få skjenkebevilling for øl og vin eller øl, vin og brennevin, med mindre tungtveiende alkoholpolitiske hensyn tilsier at brennevin ikke tillates skjenket.

Trondheim kommune

Da retningslinjene ble endret i 2004 fikk nåværende pkt. 5.4 et nytt ledd (2. ledd). Det framgår av pkt. 5.4, 2. ledd, 1. pkt. at "taket" på bevillingene settes til syv bevillinger. Dette innebar ingen realitetsendring, men kun en konkretisering av gjeldende regelverk. Pkt. 5.4, 1. ledd ble til orientering vedtatt i 1999.

Bryggen Gastronomi AS, som er bevillingshaver i Øvre Bakklandet 66, har en av disse bevillingene. Bevillingen har følgende avdelinger: Chablis Brasserie og Bar, Daily Restaurant (i lokalet etter tidligere Bryggen Restaurant) og Puben Den Gode Nabo.

Bryggen Gastronomi AS arbeider nå med å finne annen anvendelse av lokalene til Daily Restaurant. Et alternativ er å la et annet selskap drive en av avdelingene. Videre kan det være aktuelt å la virksomhetene ved Chablis og Puben Den Gode Nabo skille lag slik at de ikke drives i samme selskap med samme bevillingshaver.

Bryggen Gastronomi AS ønsker derfor å få skjenkebevillingen "splittet" i tre bevillinger slik at de står friere til å finne annen anvendelse for lokalene. De er kjent med at det er et tak på antall bevillinger på Bakklandet, men mener at en slik "splitt" ikke vil øke antall skjenkesteder.

Dersom man legger ønsket fra Bryggen Gastronomi AS til grunn, altså at de tre avdelingene kan drives hver for seg, må det innvilges to nye bevillinger (det eksisterer én bevilling allerede). Dvs. at det blir totalt ni bevillinger på Bakklandet. Dette er i strid med ordlyden i nåværende pkt. 5.4, 2. ledd, 1. pkt. ettersom det fastslås at "taket" er satt til syv bevillinger.

Formålet med å sette "tak" på bevillingene på Bakklandet i 1999 var å hindre at det ble etablert flere skjenkesteder og derigjennom forsøke å begrense bråk og uro.

Dersom Bryggen Gastronomi AS hadde valgt å legge ned en av avdelingene, kunne spørsmålet om det da var "ledig" en bevilling, kommet opp. Og i tilfelle om det da kunne blitt åpnet et nytt skjenkested på en annen adresse.

Problemstillingen blir noe annen i foreliggende tilfelle ettersom retningslinjene båndlegger Bryggen Gastronomi AS sine muligheter til for eksempel å selge/leie ut lokalene til annen skjenkevirksomhet. Det må dessuten nevnes at det sannsynligvis er korrekt å ha én bevilling for hvert sted ettersom bevillingshaver opplyser at gjestene nå ikke kan gå mellom de forskjellige avdelingene, jf. alkoholloven § 4-2, 4. ledd, 1. pkt. Skjenkestedene framstår vel utad også som adskilte steder.

NHO Reiseliv Midt-Norge skriver at "Saksutredningen her viser klart de problemstillinger som oppstår når tak settes. Dette medfører at bedriftene får problem ved konseptendring, overdragelse etc. Et offentlig regelverk med tak blir i praksis styrende for bedriftene på områder som regelverket ikke er ment for.

Med å opprettholde tak, så må man regne med at flere slike situasjoner kommer. NHO Reiseliv Midt-Norge mener at taket bør oppheves og at de problemstillinger som har dannet grunnlaget for tak, løses ved bruk av krav til virksomheten, noe som er fullt mulig."

Det Norske Totalavholdsselskap/Sør-Trøndelag distrikt skriver at "Vi er ikke fornøyd med at "taket" på antall skjenkesteder på Bakklandet øker fra 7 til 9 stk. Med økt tilgang øker forbruket, og skaper dermed problemer med berusede personer, voldsepisoder, ulykker, oppløste heimer og utrygge barn."

Dersom retningslinjene blir endret slik at det blir totalt tre bevillinger på denne adressen, vil det medføre at dersom et eller flere av disse stedene blir lagt ned, blir det "ledig" tilsvarende antall bevillinger til bruk på

Trondheim kommune

annet sted.

Det avgjørende må være at antall skjenkesteder på Bakklandet faktisk ikke øker. *Rådmannen* kan derfor ikke se at formålet med å innføre "tak" på bevillingene svekkes ved å sette grensen på ni bevillinger.

Rådmannen vil derfor foreslå at antall bevillinger økes til ni. Forslagets pkt. 5.4, 2. ledd må imidlertid inneholde en begrensning slik at ingen andre kan få innvilget disse to "ledige" bevillingene. *Rådmannen* foreslår derfor følgende ordlyd i pkt. 5.5, 2. ledd (endringene satt i kursiv):

"Dette "taket" settes til 9 bevillinger. 2 av disse bevillingene er forbeholdt Øvre Bakklandet 66, jf. endringene i retningslinjene vedtatt av bystyret den (dato). Når disse 2 bevillingene er innvilget av formannskapet, gis administrasjonen tillatelse til å redigere ut dette forbeholdet i retningslinjene vedrørende de 2 bevillingene. De 9 skjenkestedene kan få skjenkebevilling for alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2, eller alkoholholdig drikk gruppe 1, 2 og 3, med mindre tungtveiende alkoholpolitiske hensyn tilsier at alkoholholdig drikk gruppe 3 ikke tillates skjenket."

For øvrig vil rådmannen at forslaget pkt. 5.5, 1. ledd, siste pkt. får samme ordlyd som forslaget pkt. 5.6, se s. 28.

7 Retningslinjene pkt. 6.0 – 9.0

Gjeldende retningslinjer pkt. 6.0 – 9.0 lyder:

6.0 Bevilling til salg av øl og rusbrus med lavere alkoholinnhold enn 4,76 volumprosent i lukket forpakning.

- 6.1 Bevilling til salg av øl og rusbrus med lavere alkoholinnhold enn 4,76 volumprosent i lukket forpakning kan bare gis for utøvelse i dagligvareforretninger. Kiosker og bensinstasjoner gis ikke rett til utøvelse av salgsbevilling.

For å kunne klassifiseres som dagligvareforretning må forretningen alle hverdager kunne gi et tilfredsstillende og variert tilbud av dagligvarer til en gjennomsnittsfamilie.

- 6.2 Bryggerier kan tilstås bevilling for småsalg av eget produsert øl og rusbrus med lavere alkoholinnhold enn 4,76 volumprosent i lukket forpakning direkte til forbruker i tilknytning til bedriftens produksjons- eller administrasjonslokale.

7.0 Bevilling for en enkelt anledning, jf. alkoholovens § 1-6, 3. ledd.

- 7.1 Rådmannen kan avgjøre søknader om skjenkebevilling for øl og vin eller øl, vin og brennevin for en enkelt bestemt anledning inntil 10 dager.
- 7.2 Det skal utpekes et styre for arrangementet, reglene under pkt. 2.3 – 2.4 i retningslinjene gjelder tilsvarende.

8.0 Ambulerende skjenkebevilling

- 8.1 Rådmannen kan hver dag utstede 10 ambulerende skjenkebevillinger for øl og vin, eller øl, vin og brennevin, mot kommunal avgift.
- 8.2 Ambulerende skjenkebevilling gis for en enkelt anledning og for skjenking til deltakere i sluttet selskap, jf. alkoholovens § 4-5.
- 8.3 Det skal utpekes en ansvarlig styre for skjenkebevillingen. Styre må godkjennes av bevillingsmyndigheten.

9.0 Utvidelse av skjenkearealet for en enkelt anledning

Trondheim kommune

- 9.1 Rådmannen kan gi tillatelse til at skjenkebevillingen for en enkelt anledning utvides til å gjelde også utenfor skjenkelokalet i inntil 10 dager, jf. alkohollovens § 4-2.

Rådmannen foreslår ingen endringer med unntak av det som er beskrevet i saksframleggets pkt. 2 og 3 om endrede definisjoner av alkoholholdig drikk i alkoholloven og alkoholforskriften med mer.

8 Retningslinjene pkt. 10.0 - skjenking av alkohol drikk utendørs (uteservering)

8.1 Skjenking av gruppe 3 utendørs

Gjeldende retningslinjer pkt 10.0 lyder:

10.0 Skjenking av alkohol utendørs

- 10.1 Formannskapet kan gi bevillingshaver samtykke til uteservering.
- Ved vurderingen skal det tas særlige hensyn til om virksomheten kan være til sjenanse for nabolaget.
- Hvis tungtveiende alkoholpolitiske hensyn tilsier det, er det ikke adgang til skjenking av alkohol utendørs.
- 10.2 Det åpnes for skjenking av brennevin utendørs etter kl. 17.00, der brennevinsbevilling er gitt for innendørs servering.
- 10.3 For å få utvidet skjenkebevillingen til å omfatte uteservering må bevillingshaver dokumentere at følgende vilkår er oppfylt:
1. Politiet har godkjent uteserveringen.
  2. Mattilsynet har godkjent uteserveringen.
  3. Det foreligger samtykke fra utbyggingskontoret eller havnevesenet til å disponere offentlig gategrunn eller samtykke fra grunneier til å disponere privat grunn.
  4. Skjenkearealet er avgrenset med gjerde eller lignende.

I forbindelse med fornyelsen av salgs- og skjenkebevillingene i 2004 vedtok bystyret å tillate skjenking av brennevin (nå gruppe 3) på uteserveringene. Rådmannen har ikke merket noen negativ utvikling som kan knyttes opp mot denne utvidelsen. *Rådmannen* er derfor i utgangspunktet positive til at det fortsatt er adgang til å skjenke alkoholholdig drikk gruppe 3 ute – for de som har bevilling for dette inne.

Skjenketiden ble i 2004 begrenset til å gjelde fra kl. 17.00. Denne begrensningen var begrunnet i at det var på dette tidspunkt man hadde nydt sin middag og ønsket noe til kaffen. Rådmannen synes begrensningen fungerer godt og bransjen har innrettet seg etter dette.

Selve begrensningen ble inntatt i Retningslinjer for tildeling av kommunale salgs- og skjenkebevillinger pkt. 10.2.

I rundskriv I-9-98 s. 153 står det følgende: ”Generelle regler om innskrenkninger og utvidelser i skjenketiden, kan fastsettes ved forskrift, jf forvaltningsloven kap. VII.”

NHO Reiseliv Midt-Norge skriver at ”Det har etter vårt skjønn fungert godt med skjenking av brennevin ute, slik at

Trondheim kommune

vi mener at det må innarbeides i forskriften. Med å få inn i forskriften at brennevin kan serveres ute, er vi innforstått med den tidsbegrensningen som er, og har aksept for den.”

Under forutsetning av at politikerne fremdeles ønsker skjenking av gruppe 3 på uteserveringene og med samme begrensning, foreslår *rådmannen* at denne begrensningen inntas i den lokale forskriften sammen med de øvrige klokkeslettene, nærmere bestemt i forslag til forskrift § 2, 3. ledd, 2. pkt.

Imidlertid mener rådmannen at for bevilningssøkere kan det være hensiktsmessig å bli gjort oppmerksom på begrensningen også gjennom retningslinjene. *Rådmannen* foreslår derfor at klokkeslettet blir stående.

Ad retningslinjene pkt 10.1: Trondheim kommune v/Miljøenheten foreslår at det inntas følgende setning: ”Bruk av høyttaler er ikke tillatt dersom dette er til sjanse for omgivelsene.”

Rådmannen vil bemerke at bruk av høyttaler er regulert i politivedtektene og anser det ikke som nødvendig å ta med dette i retningslinjene. Bruk av høyttaler skal meldes politiet og det er politiet som håndhever ro og orden dersom høyttalerne fører til støy. Trondheim kommune har for øvrig i sine avtaler vedrørende utleie av offentlig gategrunn til uteservering, inntatt en bestemmelse om at bruk av høyttalere er ikke tillatt. *Rådmannen* vil etter dette ikke foreslå endringer.

Retningslinjene pkt. 10.3 nr 3 lyder som følger: ”Det foreligger samtykke fra *utbyggingskontoret* [...] (rådmannens utheving). Her er korrekt benevnelse ”Stabsenhet for byutvikling”. Retningslinjene må endres i tråd med dette.

9 Retningslinjene pkt. 11 og 12

Gjeldende retningslinjer pkt. 11.0 og 12.0 lyder:

11.0 Kontroll

- 11.1 Kontroll av salgs- og skjenkestedet skal skje i henhold til forskrift fastsatt av departementet, jf. alkoholovens § 1-9.
- 11.2 Det utarbeides rapporteringsrutiner som sikrer at alle punkter i retningslinjene er tilstrekkelig kontrollert i løpet av året.

12.0 Klage

- 12.1 Kommunes vedtak kan påklages til fylkesmannen etter reglene i alkoholovens § 1-16.

Rådmannen foreslår ingen endringer i pkt. 11.0 og 12.0.

10 Opplæring av ansatte på skjenkesteder

Trondheim kommune har fra 2004 vært del av prosjektet ”Ansvarlig Vertskap”. Ansvarlig Vertskap er et prosjekt som ledes av Midt Norsk Kompetansesenter for rusfaget (Sosial og helsedirektoratet, avdeling rusmidler). Andre aktører er politiet, NHO Reiseliv Midt-Norge, Fellesforbundet – seksjon hotell, restaurant og reiseliv og Natteravnene. Formålet med Ansvarlig Vertskap er å få bort overskjenking, skjenking til mindreårige og få mindre rusrelatert vold i tilknytning til skjenkestedene ved å skolere ansatte i næringen. Bedre kunnskaper og større bevissthet øker personalets muligheter til å praktisere ansvarsfull skjenking og redusere rus og vold. En oppnår bedre skjenkepraksis hvis serveringsstedet lager en klar politikk overfor sine gjester og iverksetter tiltak i miljøet. De lokale myndighetene må på sin side sørge for en synlig politi, som har tett kontakt med skjenkestedene, og effektiv håndhevelse av lovverket.

Trondheim kommune

I Trondheim var en av målsettingene at flest mulig skjenkesteder, hovedsakelig med adresse i Midtbyen, skulle bli en Ansvarlig Vertskapsbedrift. Det ble gjennomført fire kurs med til sammen 370 deltakere (et kurs ble holdt for Studentersamfundet med 300 deltakere i forbindelse med UKA).

Prosjektet ble evaluert av SIRUS (Statens Institutt for rusmiddelforskning) høsten 2006 og resultatet var nedslående. Evalueringen viste at prosjektet så langt ikke hadde gitt synbare resultater. Testene viste en høyere andel skjenking av mindreårige og skjenking av personer som var åpenbart påvirket av rusmidler, enn to år tidligere.

Ansvarlig Vertskap er pr dags dato ikke aktivt i Trondheim kommune, og det er ikke avholdt kurs for næringen siden 2005. Det ble forsøkt avholdt nye kurs, men disse ble ikke gjennomført pga manglende påmelding fra næringen. Det er nå tatt initiativ til at aktivitetene skal gjenopptas.

Spørsmålet er om kommunen bør stille krav om kursing av ansatte ved skjenkestedene. Det kan stilles et generelt vilkår om dette for at skjenkestedet i det hele tatt skal få bevilling. Videre kan dette knyttes opp mot bevilling av alkoholholdig drikk gruppe 3 eller skjenketid. Kursing kan da foregå gjennom Ansvarlig Vertskap eller en kurspakke utformet av kommunen. Sosial- og helsedirektoratet har for øvrig i brev av 12.08.05 avklart at kommunene har hjemmel til å stille krav om Ansvarlig Vertskap.

Bergen kommune stiller krav om Ansvarlig vertskap for de bedrifter som skjenker til kl. 03.00. Det heter i forskrift om salgs-, skjenke- og åpningstider i Bergen kommune pkt. 2.2.4 at "Utvidet skjenketid for øl, vin og brennevin til kl. 03.00, kan utøves ved steder der alle som arbeider med servering av alkohol, eller som arbeider som vakter eller sikkerhetspersonale etter kl. 24.00 har gjennomgått kursopplegget for ansvarlig alkoholhåndtering, i tillegg må en av de ansatte som er til stede i tidsrommet fra kl. 24.00 til virksomheten stenger, ha gjennomgått kursopplegg for dørvakter." [...]

Politiet skriver at "Som nevnt ovenfor har den rusrelaterte voldsutviklingen mange og komplekse årsaksforklaringer, som ikke løses av ett enkeltstående tiltak alene, men som krever flere og ulike tiltak for å bekjempes. Et annet tiltak for å forebygge og redusere rusrelatert vold i tilknytning til serveringssteder er kompetanseprogrammet Ansvarlig vertskap, som primært er rettet mot eiere og ansvarlig ledere i utelivsbransjen. Programmet skal gi faktakunnskaper omkring kravene i alkoholloven, om klok håndtering av berusede og aggressive gjester og utvikle de ansattes holdninger og ferdigheter. En annen positiv effekt av et slikt kompetansehevende tiltak er å utvikle samarbeidet mellom bransjen, kommune og politi. Programmet har vært forsøkt innført i Trondheim, men man har ikke klart å motivere bransjen til frivillig å være med på dette. Politiet vurderer kompetanseprogrammet som ett av flere tiltak som kan bidra til å redusere den rusrelaterte volden, og ber om at det vurderes å innføre tiltaket som et vilkår for å få skjenkebevilling på utesteder av typen nattklubb. Gjennomført Ansvarlig vertskapskurs kan også inngå som ett av flere krav i forhold til offentlig tildeling av Vertskapsbevis etter modell fra Oslo."

SLT-koordinatoren/rådmannens fagstab skriver at "Det er gjennom "Ansvarlig vertskap" forsøkt å bringe næringen på banen for å bidra til å dempe voldsutviklingen. Dette har ikke lyktes, og det er først og fremst næringen selv som ikke har sett nødvendigheten av å involvere seg i Ansvarlig vertskap. Det er vist engasjement fra de større etablerte etablissement, men det har vært vanskelig å involvere det brede lag av skjenkesteder. En vesentlig del av volden foregår inne på restaurantene, og det er derfor viktig at skjenkestedene har relevant grunnopplæring og er bemannet for å takle utfordringer som oppstår. Når store deler av bransjen ikke frivillig ser nødvendigheten av å bidra til å redusere vold, mener vi at Ansvarlig vertskap eller tilsvarende opplæringspakker kan legges inn som krav for å få skjenkebevilling."

NHO Reiseliv Midt-Norge skriver følgende: "Kompetanse er viktig i bedriftene. Et forslag om å innføre et krav om kurs for eksempelvis 30% av de ansatte, er vi meget tvilende til. Det vil skape et stort byråkrati hos de som er ansvarlig for gjennomføringen, det vil bli dyrt og vi er i sterk tvil om det vil gi den ønskede effekt. Som vi har skrevet tidligere mener vi at vi har det regelverk som trengs, bare det blir brukt. I internkontroll alkohol er det et klart krav om at driver har et ansvar for at den nødvendige kompetansen er hos de ansatte. Dette er et krav som allerede er i vårt regelverk. Følges

Trondheim kommune

dette opp, mener vi at den nødvendige kompetanse vil være i bedriften og ansvaret for dette blir liggende hos den som regelverket i dag sier har ansvaret. NHO Reiseliv Midt-Norge anbefaler at det ikke innføres krav til bestemt kurs, men at kontrollmyndighetene følger opp gjeldende regelverk på dette området.”

I høringsmøte den 15.01.08 stilte *Næringsforeningen i Trondheim* seg positiv til krav om Ansvarlig Vertskap fordi de mente at dette er det tiltaket som er det enkleste å gjennomføre.

Fellesforbundet – seksjon hotell, restaurant og reiseliv skriver følgende: ”Fellesforbundets avdelinger 247 og 250 i Sør-Trøndelag har deltatt med 1 representant i ansvarlig vertskap gruppen. Der ble det vektlagt nødvendigheten av opplæring av de som skjenker alkohol. Vi vet at de fleste ansatte innen denne næringa mangler både relevant utdanning og fagbrev. Inntil dette blir en realitet, skal ansatte sendes på kurs (ansvarlig vertskap er et alternativ) av sin arbeidsgiver. Dokumentasjon på kompetanse skal være tilgjengelig til enhver tid i IK alkohol permen for kontrollørene. Det er et stort ansvar å skjenke alkohol, og ansatte må ha den nødvendige opplæring. Vi vet at turn-overen i vår bransje er stor. Likevel tror vi at dette tiltaket kan bidra til at den blir mindre. Ved å skaffe seg dokumentasjon på at en vet hva en driver med i forhold til skjenking, lov og forskrifter blir disse ansatte attraktive for arbeidsgiverne og holder seg i bransjen. Likeledes må drivere i bransjen ha fagbrev relatert til bransjen. Dette må stilles som et krav for å få skjenkebevilling.

De seriøse driverne er dessverre i mindretall, men de finnes! Er det riktig at disse får svi når de andre tar snarveier? Fellesforbundets avdelinger i Sør-Trøndelag vil ha en ryddig bransje, og dette kan politikerne gjøre noe med ved å stille strengere krav til driverne og til opplæring av ansatte.”

Fordelen ved et krav om kurs er at de ansatte får økt kunnskap om kravene i alkoholloven og regelverket for øvrig og også en større bevissthet rundt dette. Kravene i forskrift av 8. juni 2005 nr 538 kap. 8 om internkontroll innebærer for øvrig at den/de ansvarlige for virksomheten skal sørge for at ansatte har tilstrekkelige kunnskaper og kompetanse.

Problemet med å stille vilkår om kurs er at dette er vanskelig å kontrollere. Det er forholdsvis greit å kontrollere at f.eks 50% av skjenkesteds ansatte har vært på kurs før et skjenkested åpner. Dette er en bransje med stor utskifting i personell. Det er svært vanskelig for administrasjonen å kontrollere at det til enhver tid er f.eks 50 % av de ansatte som tilfredsstiller dette kunnskapskravet.

Rådmannen vil også vise til oppfølgingsevauleringen av Ansvarlig vertskap i Bergen (Sirus, rapport nr 5/2007). Siden 2000 har over 1200 ansatte i skjenkenæringen deltatt på Ansvarlig vertskapskurs, og fra 2003 har kurset vært obligatorisk for ansatte som jobber ved skjenkesteder med utvidet skjenketid.

Evalueringen kan ikke dokumentere effekter i form av mindre overskjenking. Den har derimot avdekket at overskjenking forekommer i stort omfang. Det ble altså ikke mindre overskjenking selv om budskapet til Ansvarlig Vertskap har nådd mange. Sirus skriver følgende:

”8.3 Opplæring i ansvarlig alkoholhåndtering - nytteløst?

Evalueringen viser at det er behov for bedre opplæring og økt bevisstgjøring om overservering. Ansvarlig vertskapskurs er et godt redskap for å gi ansatte opplæring og sette fokus på sentrale virkemidler som kan være med på å forhindre konfliktsituasjoner. Men vi vet at kursing alene har ingen effekt på overservering (jf Saltz & Stanghetta 1997; Wallin, & Gripenberg 2002).

Økt kunnskap fører heller ikke nødvendigvis til endret atferd. Antakelig er det andre faktorer enn kunnskapsnivået som avgjør om bartenderen velger å servere den berusede gjesten. Tidligere forskning viser at det ikke er tilstrekkelig å oppfordre serveringsbransjen til ansvarlig alkoholserving, men det er også behov for økte sanksjoner fra myndighetenes side. For å oppnå andre resultater må kursing i ansvarlig alkoholserving følges av en effektiv håndheving av lovverket i form av mer kontroll og tydelige sanksjoner.

Til tross for våre resultater - eller sagt på en annen måte - på grunn av resultatene, så konkluderer denne rapporten med at det fortsatt er bruk for tiltak som Ansvarlig vertskap. Men det må følges opp med en mer effektiv internkontroll og skjenkekontroll - og brudd på alkoholloven må sanksjoneres.”

Trondheim kommune

Rådmannen anbefaler at bystyret ikke setter krav om at Ansvarlig Vertskap skal være gjennomført. Rådmannen vil heller arbeide for at Ansvarlig Vertskap skal være et tilbud til næringen basert på frivillighet. Vi bør tilby skreddersydde kurs rettet mot nattklubbene og andre som skjenker til maxtiden som nå er kl. 03.00. Vi tar sikte på å arrangere kurs våren 2008 med fokus på internkontrollen.

Det må også nevnes at politiet arrangerer ordensvaktkurs hvor bl.a. administrasjonen holder foredrag om alkoholloven og skjenkekontrollen slik at det foreligger et kurstilbud for bransjen. Målgruppen for kurset er først og fremst ordensvaktene, men kurset er også relevant for servitører. For enkelte skjenkesteder krever politiet at ordensvaktene gjennomfører dette kurset. Politiet opplyser at det arrangeres tre kurs pr år og 120 – 140 personer gjennomfører kurset årlig. Administrasjonen har vært i kontakt med politiet og det vil bli vurdert om ordensvaktkurset kan utvikles til å omfatte de tema som Ansvarlig Vertskap hittil har behandlet. Det må sies at disse to kursene har til dels samme innhold og det kan være en av grunnene til at vi har hatt få påmeldte til Ansvarlig Vertskap-kursene.

Hvem skal ha ansvaret for gjennomføringen av Ansvarlig Vertskap?

Hittil har prosjektet ansvarlig vertskap blitt ledet av Midt Norsk Kompetansesenter for rusfaget (Sosial og helsedirektoratet (Shdir), avdeling rusmidler). Kompetansesenteret får overført midler hvert år fra Shdir som kan brukes i kommunene. Shdir har i en epost til kompetansesenteret opplyst at for et par år siden fikk KS øremerkede midler for å starte Ansvarlig Vertskap-prosjekter, og det er naturlig at KS gir veiledning og noe økonomisk støtte for å starte et prosjekt, men på sikt bør Ansvarlig Vertskap kunne dekkes av kommunen og/eller kursavgiftene.

Rådmannen foreslår at kompetansesenteret fortsetter å ha ansvaret for Ansvarlig Vertskap, noe kompetansesenteret har sagt seg villig til. Dersom bystyret vedtar å sette krav om gjennomføring av Ansvarlig Vertskap bør kommunen vurdere om ansvaret skal flyttes.

11 Vertskapsbevis

I mai 2007 lanserte Oslo kommune, Oslo politidistrikt og NHO Reiseliv en tiltakspakke for å gjøre Oslo til en attraktiv, trygg og ansvarlig utelivsby. En viktig del av pakken er etableringen av vertskapsbeviset, som skal være et synlig bevis på at serveringssteder driver seriøst. De tre aktørene har i fellesskap etablert en ordning for å belønne seriøse aktører i serveringsnæringen, og for å forebygge vold og svart økonomi.

Vertskapsbevis er en frivillig ordning for serveringssteder. Formålet er å synliggjøre de serveringssteder som har forpliktet seg til å drive etter gjeldende lover og regler. Det første vertskapsbeviset ble utdelt i august i 2007.

Følgende kriterier legges til grunn for at serveringssteder skal få utstedt vertskapsbevis:

- Er tildelt serveringsbevilling
- Er tildelt skjenkebevilling (hvis stedet har alkoholservering)
- Er underlagt tilsyn av Mattilsynet
- Har godkjente rømningsveier
- Oppfyller politiets krav om godkjente ordensvakter (der dette er pålagt av Politiet)
- Har godkjent skatteattest
- De ansatte har arbeidskontrakt
- Er registrert i Arbeidstakerregisteret med ansatte

Serveringssteder som er tildelt vertskapsbevis vil i inngangspartiet ha et merke som viser dette. Inne på serveringsstedet vil man på ha et lett tilgjengelig sted se selve beviset med kravene som stilles for å få

Trondheim kommune

beviset.

På nettsiden www.verts-kapsbevis.no står bl.a. følgende om tiltakspakken:

Tiltakspakken, del 1

"[...] Publikum skal kunne vite hvilke steder som driver seriøst og spiller på lag med politi og skjenkekontroll. Vertskapsbeviset skal være et synlig bevis på at stedet driver seriøst. Vertskapsbeviset er både en berømmelse for god drift og en veileder for innbyggere og besøkende.

De aller fleste oppfører seg bra på byen. Det er ikke et mål i seg selv å redusere antall skjenkesteder i Oslo. Målet er å dyrke frem den delen av serveringsnæringen som slutter opp om et trygt, attraktivt og ansvarlig uteliv. Innenfor den rammen er friheten stor. Samtidig slår vi hardere ned på som ødelegger for folks positive opplevelse av Oslos uteliv.

En trygg utelivsby

Politiet skal:

- Være synlig til stede i byen, spesielt på kveldstid i helgene
- Etablere tillitsforhold og god kontakt med serveringssteder som driver seriøst
- Bistå og rettlede serveringsnæringen i spørsmål knyttet til orden og direkte kontakt med politet
- Komme raskt til stedet
- Opprette en egen kontaktpost for informasjon mellom skjenkesteder og politi. Politiet forplikter seg til raskt å bistå skjenkesteder som ber om hjelp for å rydde opp i ulike forhold

Oslo kommune skal:

- Klargjøre for publikum hvilke regler som gjelder for god drift. Vertskapsbeviset kan henges opp som et synlig bevis på steder som beviser at de ønsker å bidra til et positivt uteliv.

Næringen skal:

- Intensivere kampen mot svart økonomi og useriøse aktører
- Bruke ansatt-logg for å hindre svart arbeidskraft
- Imøtese minstekrav til antall dørvakter og bidra til opplæring av disse
- Medvirke til å etablere et godt tillits/partnerforhold mellom kommune, politi og bedrifter
- Drive www.tryggdrift.no som et gratis nettsted med informasjon om hms og andre pålegg og regler som gjelder for serveringsnæringen.

Tiltakspakken, del 2

En attraktiv utelivsby

Politiet skal:

- Bistå utesteder som opplever uheldig utvikling til å få kontroll over situasjonen

Kommunen skal:

- Arbeide for å fjerne mobile gatekjøkken i sentrum
- Sette ut flere søppelkasser og øke renholdet

Felles:

De tre partene oppretter en nettside: verts-kapsbevis.no. På nettsiden kan publikum finne informasjon om tiltak og finne ut hvilke steder som er med på dugnaden for å gjøre utelivet enda mer attraktivt.

En ansvarlig utelivsby

Politiet skal:

- Intensivere sitt forebyggende arbeid på skoler. Alle Oslo-skoler skal ha en fast politikontakt.
- Følge opp anmeldelser av falsk legitimasjon

Næringen skal:

- Arbeide for at det ikke leies ut lokaler til ungdoms- og skolefester i sentrum

Trondheim kommune

- Politianmelde bruk av falsk legitimasjon

Kommunen skal:

- Ha en tettere oppfølging og kontroll av steder i sentrum med 18-årsgrense og andre steder som tiltrekker seg ungdom
- Lede et omfattende samarbeidsprosjekt for bekjempelse av svart arbeidskraft, manglende arbeidskontrakter for ansatte og uregistrert omsetning i skjenkenæringen
- Vise nulltoleranse ved salg og skjenking av alkohol til mindreårige, og intensivere kontrollvirksomheten knyttet til dette.

Felles:

De tre partene er enige om at i visse gater i sentrum kan det være hensiktsmessig å stenge skjenkesteder med omfattende ordensproblematikk.”

Oslo kommune opplyser at de så langt har hatt meget gode erfaringer med Vertskapsbeviset. Pressen har jevnlig skrevet om dette og det har utelukkende vært positiv mediaomtale. Også publikum har tatt godt i mot beviset og bransjen likeså. Det planlegges en evaluering av ordningen til sommeren (etter ca 1 års drift), men slik situasjonen er i dag er ordningen kommet for å bli, og antakelig vil man satse enda mer på denne ordningen.

Rådmannen har vært i kontakt med Trondheim politidistrikt og NHO Reiseliv og begge parter utviser stor interesse og stiller seg positive til å se på muligheten for innføre en liknende ordning i Trondheim med lokale tilpasninger. For eksempel kan et av kriteriene får å få tildelt vertskapsbevis være at ansatte har deltatt på Ansvarlig Vertskapskurs eller lignende.

Rådmannen vil ta initiativ til å følge opp saken og forelegge formannskapet et forslag om mulig ordning i Trondheim. En ordning á la Oslos tiltakspakke/vertskapsbevis vil være frivillig for serveringsnæringen og skal således ikke inntas i retningslinjene.

12 Midtbyen. ”Tak” på antall bevillinger.

Nå når retningslinjene evalueres i forbindelse med fornyelsen av bevillingene er det nødvendig å drøfte om det bør innføres ”tak” på antall skjenkebevillinger i Midtbyen grunnet vold og bråk som skjer i tilknytning til skjenkestedene. Det følger av alkoholloven § 1-7a, 3. ledd at kommunen har adgang til å fastsette et maksimalt antall bevillinger, et såkalt tak. Det å sette en begrensning i antall skjenke-bevillinger er et viktig alkoholpolitisk virkemiddel som bl.a. vil begrense tilgjengeligheten av alkohol.

12.1 Statistikk – 1995 til 2007

I henhold til alkoholforskriftens kap. 7 plikter en bevillingshaver å avgi informasjon om omsetning av alkoholholdig drikk (vareliter og type) til statistiske formål. På bakgrunn av de ulike tall som bevillingshavere og kommuner gir, har SIRUS (Statens institutt for rusforskning) utarbeidet en omfattende statistikk om salg og skjenking av alkoholholdig drikk for landet som helhet. Rapporter fra SIRUS omfatter ulike faktorer som påvirker salg og skjenking av alkohol som bl.a antall og type skjenkebevilling, reguleringer, vilkår for salg og skjenking og kommunale kontrollutvalg.

Alkoholforskriften kap. 6 inneholder regler om bevillingsgebyr. Innrapportert omsetning og beregnet bevillingsgebyr gir rådmannen oversikt over omsatt mengde alkoholholdig drikk i butikker og skjenkesteder i Trondheim, se kapittel 14.

Trondheim kommune

12.2 Antall skjenkebevillinger, samt antall skjenkebevillinger fordelt på gruppe - statistikk

År	Antall salgsbevillinger	Antall skjenkebevillinger (data fra SIRUS)	Antall skjenkesteder inkludert gruppe 3	Antall skjenkesteder kun gruppe 1 og 2
1995	Ikke tilgj.	156	67	89
1996	Ikke tilgj.	159	Ikke tilgj.	Ikke tilgj.
1997	Ikke tilgj.	169	Ikke tilgj.	Ikke tilgj.
1998	Ikke tilgj.	175	107	68
1999	Ikke tilgj.	183	116	67
2000	Ikke tilgj.	189	130	59
2001	Ikke tilgj.	209	133	76
2002	Ikke tilgj.	214	132	82
2003	Ikke tilgj.	216	Ikke tilgj.	Ikke tilgj.
2004	92	226	164	62
2005	97	239	176	63
2006	101	256	188	83

Tallene i tabellen er hentet fra data, innhentet av SIRUS, ved utløpet av hvert år fra 1995 til 2006. I årene 1995 til 2000 er det uklart om det er antall skjenkebevillinger eller antall skjenkesteder som er oppgitt. Fra 2000 omhandler tallene skjenkebevillinger. For 2006 var antall skjenkebevillinger 256 og antall skjenkesteder 271 (hotellene har gjerne flere avdelinger, men bare én skjenkebevilling). Pr 23.01.08 var det 249 skjenkebevillinger og antall skjenkesteder 264 (i tillegg kommer en bevilling som pr dags dato ikke er i bruk grunnet manglende innlevering av nødvendig vedlegg. Kanalsmuget, Fjordgt. 80, er også regnet med selv om stedet er nedbrent og bevillingshaver har opplyst at stedet neppe blir bygget opp igjen).

I følge tallene i tabellen har antallet skjenkebevillinger økt med 53,2 % fra 1995 til 2005. Antallet skjenkebevillinger økte med 17 bevillinger i 2006. Hvis dette tallet inkluderes i regnestykket er økningen i antall bevillinger fra 1995 til 2006 på 64,1 %. Fram til 23.01.08 har antall skjenkebevillinger blitt redusert til 259 slik at økningen fra 1995 til 23.01.08 er på 59,6%.

Pr 23.01.08 befant 117 av de 249 skjenkebevillingene seg i Midtbyen. Avgrensningen er da satt ved Elgeseter bru, Gamle Bybru, Bakke bru, Jernbanebrua, Brattørbrua – avgrensningen mot Ila med mer skjer i krysset Sandgt – Tordenskioldsgt så bortover Smedbakken til Erling Skakkesgt, og så fra Erling Skakkesgt og bortover Sverresgt og Schirmersgt til Prinsensgt.

Pr 23.01.08 var det 99 salgsbevillinger. I tillegg kommer salgsbevillingen for de seks Vinmonopolene.

12.3 Dagens praksis

Formannskapet har i visse saker avslått søknad om skjenkebevilling/utvidelse av skjenkearealet i nedre del av Nordregate/Fjordgata. Dette har skjedd når det omsøkte lokalet ikke tidligere har vært benyttet til serveringsvirksomhet forutsatt at politiet har avgitt negativ uttalelse til søknaden.

Hvis lokalet tidligere har vært benyttet til serveringslokale har søknaden blitt innvilget på tross av politiets negative uttalelse.

12.4 Tak

I rundskriv I-6/98 står følgende: ”Det er opp til kommunestyret å bestemme om man ønsker et tak og hvor høyt dette evt. skal settes. Et tak på antall bevillinger er ikke bindende for en kommune, men bare en retningslinje kommunestyret når som helst kan endre. Det skiller seg i så måte ikke fra andre retningslinjer kommunen fastsetter for sin alkoholpolitikk.

I tillegg til et generelt tak kan kommunen også sette ulike tak på antall bevillinger til forskjellige driftskonsept. Det kan

Trondheim kommune

således bestemmes at man for eksempel ønsker et visst antall restauranter og et annet antall puber med skjenkebevilling.

Tak på antall bevillinger kan føre til at søkere får avslag på bevilingsøknaden på tross av at denne ikke skiller seg særlig fra tidligere innvilgede søknader. Særlig er dette aktuelt når det bare gjenstår én bevilling før taket er nådd, og flere søkere konkurrerer om den ene bevillingen. Dersom kommunen vil holde fast på begrensningen i antallet, må det foreta et valg mellom søkerne. Kommunen trenger ikke i slike situasjoner innvilge alle søknader ut fra prinsippet om likebehandling, men det bør framgå av vedtaket hvilke hensyn det er bygget på og hvorfor den ene er foretrukket. I de fleste tilfellene kan valget mellom konkurrentene forankres i de hensynene som er nevnt ovenfor, som for eksempel beliggenhet osv. Men det blir også godtatt at kommunen velger mellom to svært like søkere på grunnlag av små forskjeller, så lenge valget skjer på et saklig grunnlag. Det er ikke adgang til å la valget bero på tilfeldigheter som for eksempel loddtrekning.

Dersom taket er nådd, kan kommunestyret delegere til administrasjonen å avslå søknader som kommer inn etter at taket er nådd, jf. § 1-12 (alkoholloven § 1-12 er opphevet, jf. ovenfor i avsnitt 4.2 – det er kommunelovens bestemmelser som gjelder. Rådmannens anmerkning). Dette er en ordning som muliggjør en raskere, mer praktisk og hensiktsmessig saksbehandling. Når myndigheten blir delegert, må det imidlertid sørges for at det gis en tilfredsstillende melding til kommunestyret om hvordan søkersituasjonen er.”

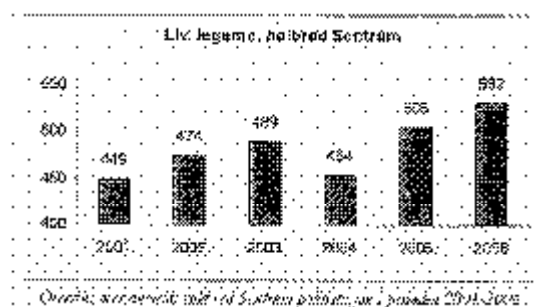
Sør-Trøndelag Politidistrikts høringsuttalelse gir et godt bilde av situasjonen i Trondheim og i særdeleshet i Midtbyen. Rådmannen gjengir derfor en stor del av uttalelsen her.

Sør-Trøndelag Politidistrikt skriver følgende:

I. Innledning

”[...]Politiet i Trondheim har de seneste årene opplevd en til dels betydelig økning av den anmeldte rusrelaterte volden som skjer i tilknytning til uteliv og skjenkesteder i midtbyen. Det er særlig den grove volden som synes å øke.

Vold er et betydelig samfunnsproblem. Vold medfører skade på liv, legeme og helbred, og volden eller frykten for vold reduserer tryggheten, trivselen og derved livskvaliteten til byens brukere. I Trondheim er det midtbyen distrikt som har den største tettheten av vold. Nær 50% av den anmeldte volden i Sentrum politistasjons distrikt, som omfatter hele byen med unntak av heimdalsområdet, skjer i midtbyen. Det negative utviklingen som har vært har medført at politiet bruker stadig mer ressurser på ordensproblemer, vold og skadeverk i midtbyen, noe som går på bekostning av annet forebyggende og avdekkende arbeid samt den generelle beredskapen vår. Politiet i Trondheim har prioritert voldsforebygging gjennom flere år. Vi forsøker i dag å være mer proaktiv i vår virksomhet, gjennom kunnskapsbasert og analytisk tilnærming til problemet. Vi følger fortløpende med på utviklingen og kartlegger og analyserer situasjonen som grunnlag for å iverksette ulike forebyggende tiltak. Det er imidlertid et faktum at økt politinærver alene, viser seg å ha en begrenset effekt på å forebygge denne typen handlinger. Vi er avhengig av at også andre problemeiere tar et ansvar og viser vilje til å iverksette tiltak. Her tenkes det spesielt på utelivsbransjen, som etter vår oppfatning har et særskilt ansvar for å iverksette tiltak som reduserer voldsutøvelse på utestedene. Vi har gjennom prosjektet Midtbyen trygg og trivelig, innledet et samarbeid med Trondheim kommune og NHO Reiseliv, hvor målsettingen er at vi i fellesskap skal iverksette tiltak for å redusere den negative utviklingen.

II. Vold og utesteder

Som det fremgår av grafen ovenfor så har vi i perioden 2001-2006 registrert en økning på 18,4% av anmeldt vold. Utviklingen i første halvår i 2007 viser en økning på hele 25% sammenlignet med samme periode i 2006. Politiets statistikk viser imidlertid ikke den reelle voldsituasjonen i samfunnet, da det er betydelige mørketall på dette området. Statistisk sentralbyrå har gjennom sine levkårsundersøkelser beregnet at kun 20% av den reelle voldsutøvelsen som skjer i

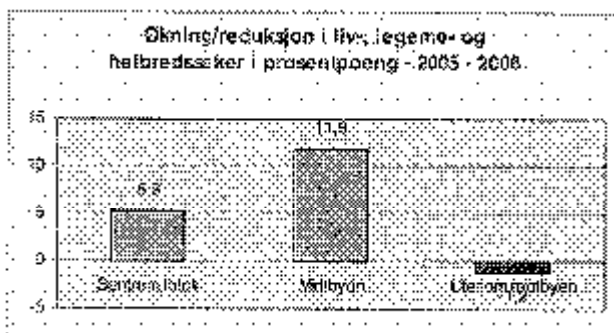

Trondheim kommune

samfunnet blir anmeldt til politiet. Dette stemmer også godt med våre erfaringer. (Administrasjonen har i samtale med politiet fått opplyst at antall skadede på legevakten og antall anmeldte saker er sammenfallende, noe som innebærer at levekårsundersøkelsen ikke gir et helt korrekt inntrykk hva gjelder mørketall. Rådmannens anmerkning.)

Vi registrerer også at en stadig større andel av voldsutøvelsen som skjer i Trondheim skjer i midtbyen. Fra 2005 til 2006 økte den generelle volden i Sentrum politistasjons distrikt med 5,3%. Økningen i midtbyen var imidlertid på 11,9% og i områdene utenfor registrerte vi faktisk en nedgang på 1,2%.

I midtbyen skjer volden først og fremst i de områdene som har stor tetthet av utesteder, hovedsakelig nattklubber. En analyse som er gjennomført ved Sør-Trøndelag politidistrikt på vold i midtbyen i første halvår 2007, viser at ca 35% av forholdene skjedde i tilknytning til en restaurant/serveringssted. I tillegg viser statistikken at i 27% av forholdene opplyste en eller flere av de involverte at de hadde vært på en restaurant i forkant av hendelsen, men at selve voldshandlingen skjedde på et annet sted i midtbyen.

Voldsutøvelsen har klare kjennetegn:

Voldsutøveren, og ofte offeret, er sterkt beruset

Volden skjer i stor grad inne på – eller i umiddelbar nærhet til et utested

Volden skjer natt til lørdag og natt til søndag, ofte i tilknytning til tidspunktet rundt stengetid for utestedene

Gater/områder med stor tetthet av utesteder har mest vold

Som beskrevet ovenfor er den rusrelaterte volden som skjer i tilknytning til utelivsnæringen et økende problem, ikke bare i Trondheim, men også i veldig mange andre større byer i landet. Dette har selvsagt mange og komplekse årsaksforklaringer, og kan ikke løses med enkle tiltak.

[...]

IV. Tetthet av skjenkesteder/nye bevillinger

Politiets analyser viser at tettheten av vold er størst i områder med mange skjenkesteder. For midtbyens del gjelder dette i særdeleshet aksene Olav Tryggvassjonsgate – Nordregate og Fjordgata, hvor nær 1/3 av volden skjer. Forskning gjennomført av bl.a. Michael Scott viser at stor tetthet av utesteder øker voldsutøvelsen. På bakgrunn av dette ønsker politiet at antallet skjenkebevillinger i dette området bør reduseres over tid. Dette gjelder dog kun de såkalte danserestaurantene, da spiserestaurantene ikke representerer noe problem i denne sammenheng. En slik reduksjon vil kunne gjennomføres gjennom en "naturlig avgang" i forbindelse med konkurs eller styrt avvikling."

Etter denne uttalelse har politiet framlagt bl.a. oversikt over de mest voldsutsatte stedene i Trondheim:

- Krysset Nordregt – Fjordgata
- Rundt Nordregt 18
- Krysset Munkegt – Dronningensgt

Videre er det opplyst at 62% av legemssaker skjer på helgenettene og at skjenketider/stenging av utesteder er sammenfallende med tidspunkt for voldshendelser. Hver tredje anmeldelse i Midtbyen skjer ved et serveringssted. I hver tredje sak ved serveringssted er en ansatt implisert.

Politiet har også informert om endringer fra 2006 til 2007:

- Flest unge involvert
- Den største økningen skjer i Midtbyen
- Flere forhold natt til søndag kl. 03.00 – 04.00

Trondheim kommune

Det Norske Totalavholdsselskap/Sør-Trøndelag distrikt skriver at "Det Norske Totalavholdsselskap/Sør-Trøndelag mener 'taket' på antall bevillinger ikke bør økes. I stedet for at Trondheim kommune ligger på maksimumsgrensen av hva alkoholloven tillater, bør Trondheim kommune i henhold til egne planer heller vurdere innskrenkninger i antall bevillinger."

NHO Reiseliv Midt-Norge skriver at "NHO Reiseliv Midt-Norge ser den problemstilling som reises i høringsnotatet. Å redusere antall bedrifter i området er en meget sterk handling mot bedrifter som er etablert og ha investert i bedriftene. En reduisering av antall bevillinger vil medføre at selskaper taper de investeringer som er foretatt. En slik politikk er vi meget tvilende til. Vi stiller også spørsmål om hvilke kriterier som skal legges til grunn for å fjerne enkelte bedrifter. Det finnes ikke slike kriterier i dag og vi mener at Trondheim kommune ikke må vurdere dette.

I dag er det økonomisk vanskelig å etablere nye bedrifter tilsvarende de som ligger i området da produksjonen er meget høy sett i forhold til markedet. Hvis en reduserer antall bedrifter i dette området, så må en anta at det er en viss sannsynlighet for at disse vil etablere seg andre steder i byen, noe som igjen vil skape et behov for at offentlige myndigheter må spre sin innsats. Det er tvilsomt om at det er en bedre løsning.

Vi er enig i at det ikke gis nye bevillinger i lokaler som ikke har bevilning i dag i dette området og anbefaler at det ikke vurderes å fjerne noen av de bevilningene som i dag er i området.

Den problemstilling som Sør-Trøndelag Politidistrikt reiser er meget viktig og må løses ved eksempelvis: økt innsats fra offentlige myndigheter inkludert kontroller fra skjenkemyndigheten, økt kompetanse i bedriftene og kommunikasjon mellom bedriftene og det offentlige, en kommunikasjon som NHO Reiseliv Midt-Norge ønsker å bidra til på en positiv måte."

SLT-koordinatoren/rådmannens fagstab skriver vedrørende tak at "Hvis man legger føringer for antall restauranter med 18 års grense, og føringer for antall med 20 eller 23 års aldersgrense, vil vi kunne oppnå at de yngste har forlatt byen, før de eldre inntar den. Det er vanskelig å forutse om slike tilpasninger har ønsket effekt, men skal vi redusere volden i Trondheim sentrum, kan man over en periode forsøke tiltak som beskrevet." (Flere tiltak blir omtalt i kapittelet om skjenke- og åpningstider. Rådmannens merknader.)

Fellesforbundet – seksjon hotell, restaurant og reiseliv skriver følgende: "Ved den fortetting av skjenkesteder som har skjedd nederst i Nordre og Fjordgata, må et tiltak være å ikke gi "konkursstedene" ved "nye" eiere skjenkebevillinger. Vi ser gang etter gang at det på enkelte adresser ikke er mulig å drive sammenhengende drift. Et eksempel er den gamle Tempogården. Vi må da ikke gi ny skjenkebevilling på en adresse kun fordi det har vært et skjenkested der tidligere? Uansett må det ikke gis skjenkebevillinger til nye etableringer i dette strøket."

Dersom det fastsettes et tak for antall skjenkebevillinger i Midtbyen som er lavere enn dagens antall, er det rimelig å anta at dette vil føre til reduksjon av alkoholkonsumet samt at voldstilfeller vil gå ned. På den annen side mener rådmannen at dette vil kunne medvirke til å frata Trondheim byens bilde av et pulserende og levende kvelds- og natteliv. Bevillingsmyndigheten må også ha i minne at det å endre rammebetingelsene for skjenkenæringen slett ikke er uproblematisk, bl.a vil et tak kunne ha innvirkning på antall arbeidsplasser i byen.

Et tak vil også kunne føles som usaklig forskjellsbehandling – selv om det klart ikke er det. Taket vil kunne føre til at søkere får avslag på bevilningssøknaden på tross av at denne ikke skiller seg særlig for tidligere innvilgede søknader. Dette vil særlig kunne føles urettferdig når det bare gjenstår en bevilning før taket er nådd, og flere søknader konkurrerer om det ene bevilningen.

Det er også vanskelig å finne gode kriterier for hvem som skal få skjenkebevilling i en slik situasjon. For søker er det viktig at det er forutsigbart om han/hun får skjenkebevilling. Kriteriene for hvem som skal få bevilning blir derfor viktige og utslagsgivende. Tidligere praksis har også vist problemene ved å praktisere et generelt tak. Selv om det var et tak for antall bevillinger, måtte det gjøres unntak for nye hoteller, spesielle

Trondheim kommune

kulturbygg og liknende. Dette førte til at taket etter hvert hadde mange hull.

Et tak er særlig problematisk i innføringsperioden. Det er klart at ingen har krav på ny skjenkebevilling når en bevillingsperiode utløper, men det vil kunne føles svært hardt hvis en bevillingshaver, som har gjort store investeringer i et serveringssted, får avslag på sin søknad på grunn av nylig innført tak. Rådmannen vil derfor fraråde at innføringen av et eventuelt tak innebærer at eksisterende skjenkesteder ikke får fornyet sin bevilling forutsatt at de tilfredsstillt øvrige vilkår.

Hvordan kan et tak utformes?

Politiet mener at antall skjenkebevillinger bør reduseres over tid – dette gjelder dog det som politiet omtaler som danserestauranter da spiserestauranter ikke representerer noe problem i denne sammenheng. Politiet skriver at en slik reduksjon vil kunne gjennomføres gjennom ”en naturlig avgang” i forbindelse med konkurs eller styrt avvikling.

En skjenkebevilling faller bort ved konkurs, jf. alkoholloven § 1-10, 3. ledd, og skal det være skjenkevirksomhet der videre kreves det ny søknad om bevilling. Politiet foreslag innebærer altså at kommunen skal avslå disse søknadene. Rådmannen er noe usikker hvorvidt et slik løsning vil få noen særlig innvirkning på antall skjenkebevillinger da det antas at eksisterende skjenkesteder vil overdra virksomheten før konkursåpning (som er skjæringstidspunktet). En slik ordningen vil til de grader favorisere de som er kjent med regelverket og slå desto hardere ut for de som ikke selger virksomheten før konkursåpning. Også for huseier, uavhengig av om vedkommende selv driver skjenkevirksomheten eller ikke, vil et slikt tak kunne få store ringvirkninger.

Når et skjenkested skal avslutte virksomheten og det kommer inn et nytt selskap som skal søke bevilling og som ønsker å drive på tidligere bevillingshavers bevilling i tre måneder i påvente av at søknaden blir behandlet, jf. alkoholloven § 1-10, 1. ledd, 3. pkt., krever administrasjonen at det blir framlagt dokumentasjon på at det faktisk har funnet sted en overdragelse. Det blir fra tid til annen framlagt kontrakter som viser at det er minimalt av løsøre som inngår i en overdragelse, for eksempel kan servise, bestikk og en oppvaskmaskin være alt som overtas av ny eier. Det må medgis at administrasjonen ikke stiller store krav for å anse dette som en overdragelse ettersom det ”kun” dreier seg om å drive på tidligere bevillingshavers bevilling i tre måneder. Dersom det foreligger klanderverdige forhold, som for eksempel at bevillingssøker ikke tilfredsstillt vandelskravene i alkoholloven, får søker avslag på søknaden om skjenkebevilling. Dersom bystyret vedtar et tak i tråd med politiets forslag må kommunen bruke en god del ressurser på å fastslå om det faktisk har funnet sted en virksomhetsoverdragelse slik at taket ikke omgås.

Kan kommunen avslå søknader ved overdragelse av skjenkestedet og derigjennom redusere antall skjenkesteder? En bevilling faller bort ved overdragelse av virksomheten, jf. alkoholloven § 1-10 og det nødvendiggjør ny søknad fra ny driver. Også en overdragelse av alle eller en dominerende andel av aksjene eller andelene i et selskap som eier slik virksomhet innebærer at bevillingen faller bort, jf. alkoholloven § 1-10, 1. ledd, 2. pkt. Dersom aksjonær A som eier 80% av aksjene ønsker å overdra sine aksjer til aksjonær B som eier 20% slik at B blir eneksjonær, medfører dette krav om ny søknad. Dersom kommunen i et slikt tilfelle hadde avslått søknaden ville dette oppleves svært urimelig. Skifte av selskapsform er også å regne som en overdragelse. Det gjelder selv om det er de samme personer som står bak virksomheten etter endringene.

En ordning som beskrevet ovenfor vil båndlegge næringen i altfor stor utstrekning da et slikt utformet tak innebærer at en bevillingshaver ikke får solgt skjenkestedet sitt til andre. Rådmannen er også i tvil om lovligheten av denne type tak ut i fra bl.a. rimelighetsbetraktninger. Rådmannen vil etter dette fraråde at

Trondheim kommune

bystyret vedtar et slikt tak.

Til orientering kan rådmannen opplyse at Stavanger kommune som innførte en såkalt skjenkering i 1995 innvilger nye skjenkebevillinger etter overdragelser og konkurs. Verken Oslo, Tromsø eller Bergen har tak.

Så har vi de tilfeller hvor virksomheten opphører uten at det foreligger virksomhetsoverdragelse. Også i disse tilfellene mener rådmannen at det vil være betimelig å innvilge nye søknader slik at lokaler hvor det kan ha blitt investert tildels betydelige summer ikke blir båndlagt.

Rådmannen er i utgangspunktet betenkt over å sette tak delvis grunnet tidligere erfaringer med praktisering av et slikt tak. Det er bl.a. vanskelig å forutse og ta høyde for alle problemstillinger som kan dukke opp. Samtidig må det erkjennes at antall skjenkesteder i Midtbyen er høyt. Politiets høringsuttalelse gir en oversikt over tilstanden i Midtbyen som ikke er lystelig lesning og bevillingsmyndigheten må ta innover seg de problemer som her beskrives.

Rådmannen finner derfor – under tvil – å måtte foreslå at bystyret fastsetter et tak for skjenkebevillinger i Midtbyen i den forstand at det ikke tildeles nye bevillinger med visse unntak. Vedlagt følger et kart med oversikt over skjenkebevillingene. Politiet har forklart at de mest voldsutsatte stedene i Trondheim er krysset Nordregt – Fjordgata, rundt Nordregt 18 og krysset Munkegt – Dronningensgt. Dersom det først skal settes tak bør et større område enn dette omfattes slik at problemer med vold og bråk ikke oppstår andre steder/forflyttes. Rådmannen vil derfor anbefale at ”skjenkeringen” settes slik som framkommer av vedlagte kart. Avgrensningen er da satt ved Elgeseter bru, Gamle Bybru, Bakke bru, Jernbanebrua, Brattørbrua – avgrensningen mot Ila med mer skjer i krysset Sandgt – Tordenskioldsgt så bortover Smedbakken til Erling Skakkesgt, og så fra Erling Skakkesgt og bortover Sverresgt og Schirmersgt til Prinsensgt. Alle eiendommer med adresse til gatene som er markerte og de som ligger innenfor markeringen omfattes av taket.

Det må imidlertid presiseres at slik rådmannen har utformet sitt forslag vil antall skjenkebevillinger i Midtbyen ikke reduseres. Det er nyetableringer i lokaler som ikke tidligere har vært benyttet til serverings- og skjenkevirksomhet som stoppes. Det er særdeles utfordrende å finne gode kriterier for å redusere antallet, jf. drøftinger ovenfor, og rådmannen vil derfor heller satse på andre virkemidler for å få bukt med problemene. Eksempler på dette er Vertskapsbeviset, jf. kap. 11, og ikke minst fortsette den gode utviklingen på skjenkekontrollen.

Det er imidlertid ikke behov for og heller ikke ønskelig å forhindre at for eksempel restauranter og kafeer åpnes. Det er vanskelig å finne gode kriterier for å definere hva som er restaurant osv. så det enkleste er å ha et objektivt vilkår: De steder som avslutter skjenkingen senest kl. 23.30 kan tildeles skjenkebevilling dersom øvrige vilkår er oppfylt. Da kan gjestene konsumere alkohol til senest kl. 24.00, jf. alkoholoven § 4-4, 6. ledd. Administrasjonen har vært i kontakt med Nærings- og handelsdepartementet som opplyser at kommunen ikke har hjemmel i serveringsloven til å begrense *åpningstiden* for enkelte serveringssteder – det skal være like åpningstider for alle innenfor et område. Til opplysning kan kommunen ikke sette tak på antall serveringssteder uten skjenkebevilling. Serveringsloven er slik at dersom bevillingssøker tilfredsstiller kravene i serveringsloven har søker krav om bevilling. Kommunen kan altså ikke utøve et skjønn.

Spørsmålet er da om kommunen kan begrense *skjenketiden* til de steder som ønsker å åpne etter at taket eventuelt blir vedtatt. Med hjemmel i alkoholoven § 1-7a kan kommunen bl.a. legge vekt på skjenkestedets karakter. Kommunen kan altså innvilge skjenkebevilling til visse driftskonsept, eksempelvis spisesteder, dansesteder osv. Som nevnt over er problemet å finne tilfredsstillende kriterier. Kommunen

Trondheim kommune

har hatt slike kriterier tidligere i forbindelse med hvilke steder som kunne få bevilling for brennevin, se kap. 5, men de var vanskelig å praktisere i den forstand at det kom nye driftskonsepter som retningslinjene ikke tok høyde for samt at det var problematisk å kontrollere at skjenkestedene ikke tilfredsstilte kriteriene etter at bevilling var innvilget.

Det må skilles mellom den adgang bevilingsmyndigheten har til å legge vekt på ulike hensyn ved avgjørelsen av bevilingsøknaden og den noe snevrere adgang den har til å knytte vilkår til vedtaket etter alkoholoven § 4-3, jf. rundskriv I-6/98 s. 93.

Rundskriv I-6/98 s. 151 sier følgende: "Det er opp til kommunen, etter søknad, å vurdere om de vil gi skjenkebevilling eller ikke. En skjenkebevilling er et begunstigende vedtak. Et vilkår er et forbehold som tar sikte på å begrense rekkevidden av bevillingen. Alternativet kan være at det ikke gis bevilling. Kommunen står imidlertid ikke fritt til å sette betingelser.

Vilkåret må ha saklig sammenheng med den bevillingen som gis, for eksempel fremme alkoholovens formål, avverge skadevirkningene ved skjenking av alkoholholdig drikk eller lette kontrollen. Med alkoholovens formål menes både den generelle formålsbestemmelsen i § 1-1 og de spesielle formålene med de enkelte bestemmelsene.

Vilkåret må ikke være uforholdsmessig tyngende eller av andre grunner urimelig. Det er sammenheng mellom disse to kravene: Jo klarere vilkåret fremmer lovens formål, dess tyngre vilkår kan en akseptere. De offentlige behov og interesser sees i sammenheng med hvilken virkning det foreslåtte vilkåret vil få for bevillingshaver."

Rådmannen mener at de skjenkesteder som har et konsept som innebærer at de ikke har behov for full skjenketid, kan etableres. Det er ikke ønskelig med flere dansesteder/nattklubber, barer og puber og lignende grunnet de problemer politiet har opplyst om. Det er bl.a. ønskelig å begrense tilgangen til alkohol og redusere bråk og uro rundt kl 03.00 – 04.00. Problemet er altså å finne gode kriterier. Med denne bakgrunn mener rådmannen at begrensning av skjenketiden ikke er et urimelig vilkår.

Rådmannen foreslår at hoteller og uteserveringer tilknyttet allerede etablerte skjenkesteder unntas fra taket. Rådmannen finner å måtte foreslå hva som i retningslinjene menes med hotell. Videre gjøres det unntak for mindre utvidelser og praktiske driftstilpasninger som ikke medfører at formålet med innføringen av tak blir skadelidende. Ad "mindre utvidelser": Skjenkebevillinger må knyttes til et bestemt angitt lokale, jf. alkoholoven § 4-4, 4. ledd. Det kan foretas mindre utvidelser til tilstøtende lokaler uten ny bevilingsøknad. En vesentlig utvidelse av lokalene krever at ny bevilingsøknad behandles. Administrasjonen har praktisert at en utvidelse på ca 10 % ikke krever ny søknadsbehandling. Rådmannen foreslår at denne praktiseringen også legges til grunn her.

Dersom et skjenkested legges ned og det ikke (umiddelbart) søkes om ny bevilling her kan det oppstå spørsmål om en bevilings søker heller kan starte opp en virksomhet et annet sted. For å unngå problemer med hvem som i så fall skal få denne "ledige" bevillingen, foreslår rådmannen at det ikke innvilges nye bevillinger i slike tilfeller. Rådmannens forslag til ordlyd dekker disse tilfellene i og med at det ikke skal tildeles "nye" bevillinger. Det er ikke mulig å flytte bevillinger, jf. alkoholoven § 4-2, 4. ledd – det kreves da ny bevilling.

Rådmannen vil foreslå følgende ordlyd i nytt punkt 5.5:

"Innenfor et område med slik avgrensning som markert på vedlagte kart, tildeles ikke nye skjenkebevillinger. Alle eiendommer med adresse til gatene som er markerte og de som ligger innenfor markeringen omfattes av taket. Unntatt er skjenkesteder som avslutter skjenkingen senest kl. 23.30 med konsumtid til kl. 24.00, hoteller og uteserveringer tilknyttet allerede etablerte

Trondheim kommune

skjenkesteder. Videre innvilges bevillinger i lokaler hvor forrige bevillingshaver gikk konkurs og ved eierskifte (uavhengig av om det foreligger en overdragelse etter alkoholloven § 1-10, 1. ledd eller ikke).

Utvidelse av skjenkeareal og endring av driftskonsept kan ikke finne sted med mindre det dreier seg om mindre utvidelser og praktiske driftstilpasninger som ikke medfører at formålet med innføringen av tak kan bli skadelidende.

Med hotell menes virksomheter som har minst 20 rom med dusj/bad og toalett. I tillegg må virksomheten også ha resepsjonsservice og et lokale hvor det i det minste er frokostservering.”

Eventuelt vedtak om tak trer i kraft straks det er ferdigbehandles av bystyret, dog slik at fulldekkende søknader om skjenkebevilling som er innkommet til kommunen før bystyrets vedtak, skal behandles og avgjøres etter den praksis som gjaldt på søknadstidspunktet.

13 FORSKRIFT OM ÅPNINGSTIDER FOR SERVERINGSSTEDER OG OM SALGS- OG SKJENKETIDER FOR ALKOHOLHOLDIG DRIKK M.V. FOR TRONDHEIM KOMMUNE

13.1 Skjenke- og åpningstiden

13.1.1 Skjenke- og åpningstid innendørs

Gjeldende forskrift § 1 lyder:

§ 1 Åpningstider, jfr. serveringsloven § 15

Serveringssteder uten skjenkebevilling kan ha åpent 24 timer i døgnet.

Skjenkesteder skal holde lukket fra kl. 04.00 til kl. 06.00.

Det kan vedtas innskrenket åpningstid for serveringssteder i bomiljø utenfor Midtbyen, eller dersom andre særlige grunner tilsier det, uavhengig av serveringsstedets lokalisering, jfr. serveringsloven § 15.

Uteserveringen i Midtbyen holdes lukket fra kl. 01.00 til 06.00. Uteserveringssteder i bomiljø utenfor Midtbyen skal holdes stengt mellom kl. 23.00 til 06.00. Det kan vedtas innskrenket åpningstid for uteservering i bomiljø utenfor Midtbyen, eller dersom andre særlige grunner tilsier det, uavhengig av uteserveringens lokalisering.

Gjeldende forskrift § 2 lyder:

§ 2 Skjenking av øl, vin og brennevin, jfr. alkoholloven § 4-4

Skjenking av øl og vin kan ikke skje før kl. 08.00 hverdager og kl. 12.00 søn-, hellig- og høytidsdager.

Skjenking av brennevin er forbudt på stemmedager for stortingsvalg, fylkestingsvalg, kommunestyrevalg og folkeavstemning vedtatt ved lov. Øvrige dager kan skjenking av brennevin skje fra kl. 13.00.

For øvrig skal skjenketiden for øl, vin og brennevin følge skjenkestedets åpningstid, dog slik at skjenkingen skal opphøre senest ½ time før stedet skal stenge. Det kan ikke i noe tilfelle skjenkes alkoholholdige drikker senere enn kl. 03.00.

Trondheim kommune

Det kan vedtas innskrenket skjenketid for skjenkesteder i bomiljø utenfor Midtbyen, eller dersom andre særlige grunner tilsier det, uavhengig av serveringsstedets lokalisering.

Serveringssteder, uten skjenkebevilling, kan i dag ha åpent 24 timer i døgnet.

Skjenkesteder må holde lukket mellom kl. 04.00 og 06.00. All skjenking innendørs må opphøre senest kl. 03.00, med konsumtid til kl. 03.30, jf. alkoholloven § 4-4, 6. ledd. I boligområder utenfor Midtbyen innskrenkes skjenketiden til kl. 01.00, med åpningstid til kl. 01.30 (dette etter fast forvaltningspraksis – tidspunktene er ikke nevnt i forskriften). Det er hjemmel til å foreta slik begrensning innendørs også i Midtbyen. Denne er pr i dag ikke benyttet.

Når det gjelder skjenketiden så ligger Trondheim kommune på maksimumsgrensen av hva alkoholloven tillater, altså til kl. 03.00, jf. alkoholloven § 4-4, 4. ledd.

I forrige bevillingsperiode var det differensierte skjenketider. Den alminnelige skjenketiden var til kl. 02.00, mens danserestauranter med utvidet skjenketid hadde anledning til å skjenke til kl. 03.00. Slike differensierte skjenketider førte til en uheldig konkurransevridning og en forskjellsbehandling mellom forskjellige etablissement. Antall danserestauranter økte også betraktelig i perioden etter at differensierte åpningstider ble innført da skjenkestedene endret sitt konsept som en tilpasning til retningslinjene. Dermed ble formålet med differensierte åpningstider – puljevis hjemsending av gjester – betydelig svekket. Derfor ble ordningen med differensierte skjenketider avvirket i 2004.

Rådmannen er fremdeles av den oppfatning at det ikke bør være differensierte skjenketider. Spørsmålet blir derfor om en fremdeles bør ha hovedregelen om skjenking til kl. 03.00, eller om dette bør innskrenkes til f.eks kl. 02.00. For fire år siden foreslo rådmannen skjenking til kl. 02.00. Politikerne var uenig i dette og det ble vedtatt alminnelig skjenketid til kl. 03.00.

Sør-Trøndelag Politidistrikt skriver følgende: "I den tiden volden har økt mest har det skjedd en endring i skjenkepolitikken i Trondheim, ved at den alminnelige skjenketiden er utvidet til kl. 03.00. Vår erfaring med dette er at publikum/kunder kommer senere til byen etter lengre vorspiel. Publikum er mer beruset, og blir trettet utover natten. Forskning som er gjort av bl.a. Elin Bye, 2007 viser at økt alkoholinntak kombinert med tretthet gir økt risiko for voldshandlinger. En høy beruselsesgrad så vel hos offer som gjerningsmann, øker risikoen for skadeomfanget. En overstadig beruset person vil være mindre i stand til å forsvare seg, og mindre i stand til å flykte fra et fysisk angrep. Overstadig berusede mennesker er derfor også mer utsatt for lengre sekvenser av fysiske angrep, noe som øker skadepotensialet.

En annen endring som følge av skjenkepolitikken utvikling, er en økning av vare- og tjenestetilbudet til publikum. De markedsøkonomiske interessene gjør bruk av større deler av døgnet og ukedagene enn bare for noen år siden. I Trondheim er det etablert flere døgnåpne kiosker og spisesteder som tilbyr varer til publikum. Politiet registrerer at mange av byens brukere oppsøker disse stedene etter at restaurantene har stengt. Tilbudene er ikke tilpasset folkemengden og heller ikke det faktum at flesteparten av publikum er beruset, trett og har i situasjonen en lav terske for å takle frustrasjoner og konflikter. Politiets statistikk i Trondheim viser at mange av voldssakene skjer inne på eller i tiknytning til kiosker og andre etablissementer som selger mat om natten.

Endring av skjenkepolitikk og tjenestetilbud setter rammer for utelivskulturen. Kulturen, eller normene, påvirker publikums forventninger og praksis til utelivet. Det igjen påvirker hvilket publikum som ønsker å benytte seg av byrommet på disse tidspunktene. Omtale og forventninger om høy grad av beruselse og utsikter til mulige konflikter vil kunne trekke til seg personer som ytterligere forsterker en negativ atferd og normdannelse.

Som en konsekvens av den negative utviklingen vi har registrert i Trondheim de senere år er vi av den mening at tiden for salg og skjenking av alkohol innendørs bør reduseres til kl. 02.00. Ideelt sett hadde det fra politiets side også vært

Trondheim kommune

ønskelig med en differensiering av skjenketidene ved at noen serveringssteder hadde stanset skjenkingen tidligere enn kl. 0200, for å minske presset og tettheten av mennesker i midtbyen i det kritiske tidsrommet. En slik praksis vil kunne ha medført en mer smidig og spredd hjemtransport og ytterligere redusert risikoen for voldsutøvelse. Vi er imidlertid kjent med problemene som ligger i å finne gode kriterier for å differensiere skjenketidene, og har forståelse for at dette er vanskelig ved at det medfører en uheldig konkurransevidning og forskjellsbehandling.”

NHO Reiseliv Midt-Norge skriver at ”NHO Reiseliv Midt-Norge er enig med Juridisk kontor i at det ikke bør være differensierte skjenketider. Dette har man tidligere hatt i Trondheim, noe som man etter en stund gikk bort fra. Med de erfaringene man har fra den gang, anser vi det som feil å innføre differensiert skjenketid. Dette vil skape en konkurransevidning som er uheldig, og alkoholpolitisk er vi meget tvilende til om det vil ha noen effekt. NHO Reiseliv Midt-Norge mener at skjenketiden bør opprettholdes slik den er i dag.”

Næringsforeningen i Trondheim var i høringsmøtet den 15.01.08 ikke negative til å begrense skjenketiden til kl. 02.00 ettersom det blir likhet for hele bransjen.

Det Norske Totalavholdsselskap/Sør-Trøndelag distrikt skriver at de slutter seg til rådmannens 4 år gamle forslag om skjenking til kl. 02.00. De skriver også at åpning av skjenkesteder bør ikke være før kl. 10.00.

Trondheim kommune v/Miljøenheten skriver at ”Miljøenheten vil anbefale at skjenketiden generelt innskrenkes slik at skjenkesteder fra søndag til torsdag må holde lukket mellom kl. 02.00 og 06.00, og at all skjenking innendørs må opphøre senest kl. 01.00, med konsumtid til kl. 01.30. For fredag og lørdag og dager før bevegelige helligdager kan skjenketiden utvides med en time. Alternativt bør det vurderes en differensiering i åpningstider hvor en tar særlige hensyn til boliger også i Midtbyen.

I boligområder utenfor Midtbyen er åpningstiden for innendørs skjenking innskrenket til kl. 01.00. Åpningstidsforskriften § 2, 4 gir hjemmel til å foreta slik begrensning også i Midtbyen, men hjemmelen for innskrenking av skjenketid innendørs er aldri benyttet. Denne hjemmelen må benyttes til å redusere åpningstid ytterligere for skjenkesteder som skaper store støykonflikter for boliger nattetid.

Dersom hensynet til støy legges inn som premiss for åpningstid, kan flere skjenkesteder redusere støyplagene ved å endre driftskonsept og iverksette støydempende tiltak.”

SLT-koordinatoren/rådmannens fagstab skriver at ”Det har vært en økning av vold i Midtbyen i den siste tiden. Volden er konsentrert til helg, og vi ser at tidspunkt for voldsutøvelse har strukket seg i takt med skjenketidene. Viser til statistikk som politiet framlegger i sitt høringssvar. Vi mener derfor at skjenking til kl. 03.00 ikke har fungert greit. [...]

Vi foreslår også at en reduksjon av åpnings- og skjenketid til kl. 02.00 vil være med å redusere den negative voldsutviklingen. Det er en tendens til at gjestene kommer senere og senere ut på byen, og at de er godt skjenket før de inntar de forskjellige restauranter. En justering av skjenketiden vil kunne bidra til at gjestene ankommer byen tidligere, og at de er mindre beruset. Vi mener også at man bør kunne differensiere åpningstidene og at man kan vurdere å differensiere dem med utgangspunkt i antall anmeldelser og brudd på skjenkebestemmelsene for de enkelte skjenkesteder.

En konsekvens av at alle restauranter stenger samtidig, er den store massen mennesker som kommer ut samtidig. Det er gjort grep for å dempe de negative effekter av dette, blant annet ved å stenge av enkelte gater i sentrum, slik at publikum skal få mer plass å bevege seg på. Selv om dette gir gevinster har vi ikke oppnådd ønsket effekt, nemlig å redusere volden. Dette kan også bidra til å underbygge krav om differensiering av åpningstider, hvor effekten kan ligge i å stenge 18 års-steder en time tidligere enn de med 20 års-grense.”

Fellesforbundet – Seksjon hotell, restaurant og reiseliv skriver at ”Vi vil at skjenketiden i Trondheim kommune skal være til kl. 0200 natt. Dette ene alene for å verne de ansatte i bransjen og deres helse. Det er nødvendig igjen å eksemplifisere hvordan nattarbeid virker på den enkeltes helse. Vi har sett at med generell skjenketid til kl. 0300 går folk ut senere og er mer beruset når de først kommer ut på byens skjenkesteder, dette påvirker igjen arbeidsforholdene til ansatte i vår bransje. Differensiert åpningstid gjorde ikke saken bedre sett ut fra kødannelse, vold

Trondheim kommune

og rus.”

Rådmannen vil følge politiet og Fellesforbundet – Seksjon hotell, restaurant og reiseliv sitt forslag om å redusere skjenketiden til kl. 02.00. I dette ligger det en antagelse om at folk vil komme tidligere til Midtbyen og forhåpentligvis være mindre påvirket av alkohol. Erfaringene fra da det ble tillatt å skjenke til kl. 03.00 i stedet for kl. 02.00, var at gjestene ankom skjenkestedene senere. En innskrenkning av skjenketiden er et alkoholpolitisk virkemiddel som sannsynligvis vil begrense alkoholkonsumet.

Rådmannen har forståelse for at skjenkenæringen kan oppleve endrede rammebetingelser i form av innskrenkning i skjenketiden som lite ønskelig, men med de problemer som er oppstått i Midtbyen må kommunen iverksette tiltak som forhåpentligvis bedrer situasjonen. Dessuten vil en slik begrensning i skjenketiden gjelde for alle slik at det ikke oppstår noen forskjellsbehandling. (Dette med unntak av de som allerede har innskrenket skjenketid pga beliggenhet i bomiljø.)

Med skjenketid til kl. 02.00 kan gjestene konsumere alkohol til kl. 02.30, jf. alkoholloven § 4-4, 6. ledd. Det vil være mulig å søke administrasjonen om utvidet skjenketid for en enkelt anledning, jf. alkoholloven § 4-4, 3. ledd.

Rådmannen har vurdert om det ville vært hensiktsmessig å innskrenke skjenketiden på 18-årssteder til kl. 01.00 for således å få de yngre gjestene ut av Midtbyen på et tidligere tidspunkt. Dette ble også drøftet på høringsmøtet den 15.01.08, men det ble konkludert med at sannsynligheten er stor for at 18-åringene forblir i sentrum til de øvrige skjenkestedene stenger. *Rådmannen* vil derfor ikke foreslå endringer på dette punkt.

Ad åpningstid for serveringssteder med skjenkebevilling: Skjenkesteder kan i dag holde åpent til kl. 04.00, jf. forskriften § 1, 2. ledd. I tråd med rådmannens forslag om å innskrenke skjenketiden kunne det vært aktuelt å også innskrenke åpningstiden.

Forvaltningsloven § 37 stiller visse krav ved forskriftsendring. Bl.a. skal forvaltningsorganet påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. Videre heter det at ”Offentlige og private institusjoner og organisasjoner for de erverv, fag eller interessegrupper som forskriftene skal gjelde eller gjelder for eller hvis interesser særlig berøres, skal gis anledning til å uttale sig før forskriften blir utferdiget, endret eller opphevet. Så langt det trenges for å få saken allsidig opplyst, skal uttalelse også søkes innhentet fra andre.”

Beklageligvis har dette ikke blitt drøftet i høringsnotat og høringsinstansene har følgelig ikke uttalt seg om dette, noe som medfører at forvaltningslovens krav til forskriftsendring ikke er oppfylt. Kommunen kan dermed ikke endre forskriften på dette punkt. Rådmannen vil imidlertid raskt få tilføye at dette antas å ikke få praktiske resultater i det skjenkestedene ikke vil være interesserte i å holde åpent i den tiden de ikke har anledning til å skjenke alkohol.

Ad åpningstid for serveringssteder uten skjenkebevilling: Serveringssteder uten skjenkebevilling kan ha åpent 24 timer i døgnet, jf. forskriften § 1.

Politiet skriver at ”Politiets statistikk i Trondheim viser at mange av voldssakene skjer inne på eller i tilknytning til kiosker og andre etablissementer som selger mat om natten.”

Rådmannen ser det kan være behov for å utrede om det skal være tillatt å holde døgnåpent. Som nevnt over stiller forvaltningsloven § 37 visse krav ved forskriftsendring. Problemstillingen rundt de døgnåpne serveringsstedene ble ikke nevnt i høringsnotatet og da ble høringsnotatet følgelig ikke sendt til de relevante

Trondheim kommune

høringsinstansene. Dette må derfor eventuelt bli en egen sak senere.

13.1.2 Skjenke- og åpningstid utendørs

I henhold til nåværende forskrift § 1, 3. ledd skal uteserveringssteder i Midtbyen holdes lukket fra kl. 01.00 til kl. 06.00. Forskriftens § 1, 3. ledd, 2. pkt spesifiserer at uteserveringssteder i bomiljø utenfor Midtbyen skal holdes stengt mellom kl. 23.00 og 06.00.

I tillegg gis i siste pkt hjemmel til innskrenkning av åpningstid på uteservering også i Midtbyen. Denne er benyttet i meget begrenset grad.

Trondheim kommune v/Miljøenheten skriver at "I henhold til nåværende forskrift § 1, 3. ledd skal uteservering holdes lukket fra kl. 01.00 til kl. 06.00. Forskriftens § 1, 3. ledd, 2. pkt spesifiserer at uteserveringssteder utenfor Midtbyen skal holdes stengt mellom kl. 23.00 og 06.00. Den samme bestemmelsen bør også gjelde for Midtbyen dersom skjenkestedet ikke kan dokumentere at hensynet til boliger er ivaretatt.

Innskrenkning av åpningstid på uteservering i Midtbyen må benyttes i større grad for de skjenkesteder som gir støykonflikter nattetid for boliger. Det bør presiseres at det ikke er tillatt med bruk av høyttalere som sjenerer omgivelsene på områder for uteservering."

Maria Fernandino og Carlos A. Dorao (innehavere av leilighet i Dronningensgt. 14 som har beliggenhet ved Rick's Cafe) skriver følgende om uteservering på Borkeplassen: "Situasjonen ble verre når Rick's Cafe begynte med uteserveringsaktiviteter i Borkeplassen. Med konserter og live musikk i utearealer er leiligheten ubeboelig også på kvelden. Med dette er det umulig å hvile etter jobben og å sove på natta. Ofte blir folk ute på Borkeplassen utover kl. 01.00. Egentlig bør Borkeplassen brukes kun til kl. 23.00. Lydisolasjon i leilighetenes fasade er ikke god nok for å stanse lyd fra Borkeplassen. Dette ble bekreftet av lydmålingsfirma Cowi i sin rapport: (sitat) "Med hensyn til lydnivå på boligfasade og leilighetenes uteoppholdsareal så er Borkeplassen lite gunstig utformet. De akustisk glatte og harde fasadene bidrar til at lyden fra den åpne rommet effektivt når leilighetenes fasader og uteoppholdsareal. [...] Ved utvidet bruk av Borkeplassen på sen kveld og natt kan det vise seg behov for bedring av fasadeisolasjonen i flere leiligheter." Derfor bør skjenkebevilling for Borkeplassen begrenses til kl. 23.00, så at det skal være ro etter kl. 23.00 for beboerne i Dronningensgt. 14."

Rådmannen vil her tillate seg å vise til en sak for formannskapet fra 2006 hvor rådmannen skrev følgende: "Cafe Vivaldi AS søker om skjenketid til kl. 00.30 med åpningstid til kl. 01.00, noe som er den alminnelig skjenketiden for uteserveringene i Midtbyen, jf. åpningstidsforskriften § 1, 4. ledd, jf. § 2, 3. ledd, 1. pkt.

Det kan imidlertid vedtas innskrenket skjenke- og åpningstid dersom "særlige grunner" tilsier det, jf. §§ 2, 4. ledd, 3, pkt. og 1, 4. ledd, i.f. Dette er snevre unntaksbestemmelser. I følge praksis settes skjenketiden da til kl. 22.30 med åpningstid til kl. 23.00. Det er først og fremst hensynet til naboer som kan tilsi at det settes begrensninger. Det må da foretas en avveining mellom næringsinteressene i området og beboernes vern mot støy. Til orientering så skal uteserveringssteder i bomiljø utenfor Midtbyen holdes stengt fra kl. 23.00.

Kafe Larsen var et av to skjenkesteder i Midtbyen som fikk begrenset skjenke- og åpningstid i bakgården i forbindelse med fornyelsen av alle skjenkebevillingene i Trondheim i 2004. Dette var i tråd med søknaden og ble dermed ikke påklaget. Benito's Mat og Vinhus/Zia Teresa i Vår Frues gt. 4 var det andre.

I rådmannens saksframlegg for Kafe Larsen stod følgende: "Dette området er ikke definert som "bomiljø utenfor midtbyen". Den generelle regelen om innskrenket åpningstid i åpningstidsforskriften § 1, 4. ledd kommer derfor ikke til anvendelse.

Skjenkestedet har ikke noen form for innskrenket åpningstid i dag. Spørsmålet blir om åpningstiden ute likevel bør begrenses grunnet "særlige grunner", jf åpningstidsforskriften § 1, 4. ledd. Rundt uteserveringen i bakgården er det boliger som omkranser denne. Særlig grunnet uteserveringen er det stor sjanse for sjenanse utover kvelden. Rådmannen finner at det er grunnlag for å anta at beboerne av disse leilighetene vil sjeneres av generell åpningstid for uteserveringen, og finner derfor at uteserveringen åpningstid bør innskrenkes. En innskrenket åpningstid på uteserveringen er også i tråd med søknaden.

Trondheim kommune

Rådmannen finner derfor å måtte foreslå at stedet gis begrenset åpningstid for uteserveringen til kl. 23.00, jf åpningstidsforskriften § 1. Skjenkingen ute må således opphøre senest kl. 22.30, med konsumtid til kl. 23.00.

I forbindelse med fornyelsen av bevilningene i 2004 foreslo rådmannen at også uteserveringene ved Grønn Pepper (bakgård), Fjordgt. 7 og Kanalsmuget (ikke bakgård), Fjordgt. 80, også skulle få begrenset skjenke- og åpningstid. Formannskapet var imidlertid av den oppfatning at Fjordgata er en av Trondheims restaurantgater og vedtok dermed alminnelig åpnings- og skjenketid for uteserveringen, det vil si åpningstid til kl. 01.00. Etter en klagesaksbehandling vedrørende Kanalsmuget stadfestet Fylkesmannen i Sør-Trøndelag formannskapets vedtak.

Etter denne tid kan nevnes søknaden om uteservering fra News AS (Rick's) for utøvelse på Borkeplassen, se sak 93/06. Det ligger to leiligheter i Sandgården (har ikke vinduer rett mot Borkplassen) samt to leiligheter i Dronningensgt. 14 med vinduer direkte mot Borkeplassen.

Saken ble behandlet i formannskapet 14. mars 2006 og rådmannen skrev da i saksframlegget: *"Det som kjennetegner beliggenheten til uteserveringene ved Kafe Larsen og Benito's er at leilighetene ligger tett inntil/over uteserveringen. Leilighetene rundt Borkeplassen ligger mer tilbaketrukket. Dessuten skriver bevilningssøker at den uteserveringen som ligger nærmest Sandgården skal stenge kl. 23.00, noe rådmannen anbefaler blir vedtatt. På den annen side er skjenkearealet større ved Rick's Cafe."*

"Rådmannen vil anbefale at formannskapet ikke begrenser skjenke- og åpningstiden på uteserveringene. Rådmannen har da i stor grad vektlagt at Nordregate, som i likhet med Fjordgata, er en restaurantgate, og det er ikke naturlig å begrense skjenke- og åpningstiden her. De som velger å bosette seg i dette området må påregne at det kommer støy fra nærliggende skjenkesteder. Rådmannen er klar over at dette er et følsomt tema og at det er en tålegrense for hva beboerne skal finne seg i. Men slik saken foreligger for rådmannen på nåværende tidspunkt anbefales altså alminnelig skjenke- og åpningstid. Ettersom bevilningene i Trondheim gjelder for perioden til og med 30. juni 2008 kan rådmannens anbefaling ved neste korsvei endre seg på bakgrunn av erfaringene bevillingsmyndighetene opparbeider seg med både Rick's Cafe og de øvrige skjenkestedene i Midtbyen." Formannskapet fattet vedtak i tråd med rådmannens anbefaling.

Det ble foretatt befarings i bakgården til Cafe Vivaldi/Kafe Larsen den 13. juni 2006. Bevilningssøker opplyste at det ligger 10 hybler rundt bakgården i 3. og 4. etasje. Disse hyblene ligger tett inntil/over det omsøkte arealet.

Gårdeier E.C. Dahls Eiendom AS v/Arve Opsal har i telefon den 13. juni 2006 opplyst at det bor folk i hyblene hele året i mer eller mindre grad slik at de ikke nødvendigvis står tomme om sommeren.

Det ble foretatt befarings på Grønn Pepper, Fjordgt. 7 den 14. juni 2006. Dette for å sammenligne denne bakgården med bakgården til Cafe Vivaldi/Kafe Larsen. Det ligger leiligheter i 3. og 4. etasje (4. etasje er imidlertid tilbaketrukket). Uteserveringens beliggenhet i forhold til leilighetene er direkte sammenlignbare med Cafe Vivaldi/Kafe Larsen.

Slik saken foreligger for rådmannen blir det avgjørende spørsmålet om bevillingsmyndigheten skal føre en annen praksis i bakgårder i Thomas Angellsgt. (begrenset skjenke- og åpningstid) enn i Nordregt. og Fjordgt. (alminnelig skjenke- og åpningstid). Spesielt må uteserveringen til Grønn Pepper framheves ettersom likheten til Cafe Vivaldis omsøkte uteservering er stor mens man i forhold til Rick's kan hevde det er noe forskjellig saksforhold, se uthevet utdrag fra saksframlegget ovenfor.

Så vidt rådmannen er kjent med var det ikke skjenkestedets konsept (restaurant, nattklubb, kafé og lignende) som var avgjørende for hvilket standpunkt formannskapet tok i forbindelse med fornyelsen av bevilningene i 2004, men geografisk plassering.

Rådmannen kan ikke se at det foreligger grunner til å behandle foreliggende søknad på annet vis enn uteserveringen i bakgården til Grønn Pepper. Dette med mindre formannskapet nå ønsker å føre en ny praksis for bakgårder i Midtbyen som innebærer at uteserveringer i bakgårder der det ligger leiligheter/hybler i tilknytning til uteserveringen får begrenset skjenke- og åpningstid.

På bakgrunn av forannevnte praksis finner rådmannen å anbefale at formannskapet ikke begrenser skjenke- og åpningstiden i denne søknaden til tross for at Kafe Larsen hittil har hatt begrenset skjenke- og åpningstid. Det vil si at uteserveringen i henhold til åpningstidsforskriften § 1, 4. ledd skal stenge senest kl. 01.00. All skjenking av alkoholholdig drikk må opphøre senest kl. 00.30, jf. forskriften § 2, 3. ledd, 1. pkt."

Formannskapet innvilget søknaden i tråd med rådmannens forslag.

Trondheim kommune

Bevillingsmyndigheten bør ved behandlingen av søknader i forbindelse med fornyelsen nøye vurdere om enkelte skjenkesteder i Midtbyen bør få innskrenket skjenke- og åpningstid utendørs. Ettersom hjemmelen fins foreslår *rådmannen* ingen endringer, men vil komme tilbake til saken i forbindelse med søknadene om nye skjenkebevillinger.

Slik ordlyden er i forskriften § 1, 4. ledd reguleres ikke direkte åpningstidene for uteserveringssteder som ligger utenfor Midtbyen, som ikke ligger i et bomiljø. Rådmannen foreslår derfor at forskriften endres slik at også dette omfattes. Rådmannens forslag til § 1, 4. ledd, 1 pkt. blir som følger: "*Uteserveringssteder skal holdes lukket fra kl. 01.00 til 06.00.*" Dermed omfattes både uteserveringssteder i Midtbyen og uteserveringssteder som ligger utenfor Midtbyen, som ikke ligger i et bomiljø.

For øvrig foreslår *rådmannen* en språklig endring i § 1, 4. ledd, 2. pkt. Nåværende tekst er som følger: "Uteserveringssteder i bomiljø utenfor Midtbyen skal holdes stengt mellom kl. 23.00 og 06.00." Rådmannen foreslår følgende tekst (endring i kursiv): "Uteserveringssteder i bomiljø utenfor Midtbyen skal holdes *lukket fra* kl. 23.00 til 06.00." Språkmessig blir dette bedre når man ser formuleringene i § 1, 2. ledd og 4. ledd, 1. pkt.

13.1.3 Skjenking av alkoholholdig drikk gruppe 3 på valgdager/folkeavstemning

Forskriftens § 2, 2. ledd, 1. pkt. lyder som følger: "*Skjenking av brennevin er forbudt på stemmedager for stortingsvalg, fylkestingsvalg, kommunestyrevalg og folkeavstemning vedtatt ved lov.*"

Alkoholloven § 4-4, 6. ledd inneholdt fram til 1. juni 2005 en likelydende bestemmelse, men er altså opphevet. Spørsmålet blir da om den lokale forskriften likevel kan innholde en slik begrensning av skjenketiden.

Innenfor det som omtales som maksimaltiden for skjenking, jf. alkoholloven § 4-4, 4. og 5. ledd, har kommunen frihet til å innskrenke eller utvide skjenketiden i forhold til lovens normaltid, jf. § 4-4, 1. og 2. ledd.

I rundskriv av I-6/98 s. 153 står det imidlertid uttrykkelig at innskrenkninger i skjenketiden ikke kan fastsettes i hele dager. Det kan for eksempel ikke bestemmes at det ikke kan skjenkes på Langfredag eller at det ikke kan skjenkes alkoholholdig drikk gruppe 3 (tidligere brennevin) på søndager.

Dette innebærer at den lokale forskriftens § 2, 2. ledd, 1. pkt. overstyres av alkoholloven slik at bestemmelsen må sees bort fra og kan følgelig ikke håndheves. Trondheim kommune har altså ikke hjemmel til å nekte skjenking av alkoholholdig drikk gruppe 3 på valgdager. Problemstillingen har vært drøftet med Sosial- og helsedirektoratet som støtter konklusjonen.

Rådmannen foreslår derfor at den lokale forskriftens § 2, 2. ledd, 1. pkt. oppheves.

13.1.4 Salgstiden i butikker/bryggeriutsalg

Gjeldende forskrift § 3 lyder som følger:

§ 3	Salgstiden kan for øl ikke overskride følgende tider:	
	Mandag – fredag	kl. 09.00 – 20.00
	Dager før søndager og helligdager, unntatt dag for Kristi Himmelfartsdag	kl. 09.00 – 18.00
	Jul-, påske- og pinseaften	kl. 09.00 – 15.00.

Trondheim kommune

Søn- og helligdager, 1. og 17. mai og stemmedagen for stortings- fylkestings- og kommunestyrevalg og folkeavstemning er salg av øl ikke tillatt.

Dette tilsvarer maksimalgrensen i alkoholloven, bortsett fra at en etter alkoholloven kan starte salget kl. 08.00. Endring at starttidspunktet til kl. 08.00 er derfor eneste endringsalternativet. § 3, 2. ledd er likelydende som alkoholloven § 3-7, 3. ledd.

Rådmannen kan ikke se at det ønskelig å utvide salgstiden og foreslår ingen endringer.

13.1.5 Inndragning av bevilling/straff

Gjeldende forskrift § 4 lyder som følger:

§ 4 Inndragning av bevilling/straff

Bevillingshavers brudd på gjeldende bestemmelser kan medføre inndragning av bevillingen for en kortere eller lengre periode eller for resten av bevillingsperioden.

Inndragning av bevilling, jf. alkoholloven § 1-8, er ikke straff i juridisk forstad, og *rådmannen* foreslår derfor at ordet ”straff” i bestemmelsens overskrift tas bort.

Det er for så vidt ikke nødvendig at forskriften inneholder en bestemmelse om at brudd på forskriften kan medføre inndragning. Det følger allerede av alkoholloven samt våre Retningslinjer for reaksjoner ved overtredelse av alkohollovens bestemmelser. *Rådmannen* vil imidlertid ikke foreslå at § 4 tas bort da bestemmelsen har en nytte informasjonsmessig.

13.1.6 Forskriftens ikrafttreden og oppheving av gjeldende forskrift

Gjeldende forskrift § 5 omhandler tidspunkt for den gjeldende forskriftens ikrafttreden. Som en konsekvens av eventuelle endringer i forskriften må også denne endres. *Rådmannen* foreslår derfor at denne endres slik at den omhandler ikrafttredelsestidspunktet for den nye forskriften.

Ettersom kommunen muligens forlenger bevillingsperioden til og med 30.09.08 grunnet saksmengden, foreslår *rådmannen* at forskriften presiserer at ikrafttredelsestidspunktet blir enten 01.07.08 eller 01.10.08.

14 Kommunens forvaltning av alkoholloven – kontroll og sanksjoner ved salgs- og skjenkesteder

Rådmannen framla den 20. mars 2007 en omfattende rapport for formannskapet benevnt ”Kommunens forvaltning av alkoholloven – kontroll og sanksjoner ved salgs- og skjenkestedet” og henviser til den (saksnr 94/7, arkivsak 07/9417). Rapporten følger som uttrykt vedlegg. *Rådmannen* vil imidlertid framlegge nye tall når det gjelder omsatt mengde alkohol på salgs- og skjenkesteder og antall reaksjoner. Videre skal *rådmannen* drøfte om det er behov for endringer i *Retningslinjer for reaksjoner ved overtredelse av alkohollovens bestemmelser*.

14.1 Statistikk

14.2 Omsatt mengde alkohol på skjenkesteder

Omsatt mengde alkohol skjenkesteder

Trondheim kommune

	1998	2000	2002	2003	2004	2005	2006
Øl* (gruppe 1)	2.684.592	2.843.005	3.101.760	3.360.299	3.336.885	3.222.678	3.102.796
Vin (gruppe 2)	273.773	298.656	328.423	260.922	273.957	309.935	372.185
Brennevin (gruppe 3)	82.076	72.935	73.964	77.298	75.565	79.848	75.047
Totalt (gruppe 1 - 3)	3.040.441	3.214.596	3.504.147	3.698.519	3.686.407	3.612.461	3.550.028

Dette er tall for omsatt mengde alkohol, rapportert til administrasjonen fra de ulike bevillingshavere i forbindelse med beregning av bevillingsgebyr. Tallene viser at det fra 1998 til 2006 var en økning i omsatt mengde alkohol på skjenkesteder med 16,7% . Tallene for 2007 er ikke innrapport ennå.

Det var en nedgang i total omsatt mengde alkohol fra 2004 til 2006 på 3,7 %. Det er muligens økningen i omsatt mengde alkohol på salgssteder (butikker), se nedenfor, som kan forklare nedgangen all den tid antall skjenkebevillinger fra 2004 til 2006 økte fra 226 til 256.

I 2005 ble alkoholloven endret. Alkoholholdig drikk ble inndelt i grupper. Dette medførte at enkelte alkoholholdige drikker, som tidligere ble omtalt som brennevin (eks. Baileys), nå omtales som vin (gruppe 2).

14.3 Omsatt mengde alkohol på salgssteder

Omsatt mengde alkohol på salgssteder

	2002	2003	2004	2005	2006
Øl / Rusbrus (gruppe 1)	6.138.157	6.578.838	7.211.270	7.277.673	7.478.073
(herav Rusbrus)	Ikke rusbrus	485.318	193.076	Ikke reg.	ikke.reg

Dette er tall på totalt omsatt mengde alkoholholdig drikk innrapport fra butikker/bryggeriutsalg i Trondheim kommune.

Tallene viser en økning på 1.339.916 liter alkoholholdig drikk fra 2002 til 2006. Dette er en økning på 21,7 %. Omsetningen øker for hvert år. Politiet og utelivsbransjen mener det drikkes mer alkohol før gjestene ankommer skjenkestedene. Tallene for 2007 er ikke innrapport ennå.

14.4 Antall reaksjoner

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Inndragning	5	4	1	6	1	1	8
Advarsler	ikke tilgj.	ikke tilgj.	ikke tilgj.	2	1	8	74
Anmeldelse	0	0	0	2	0	0	1

Antall reaksjoner kan påvirkes av det fokus som til enhver tid settes på kontrollkorpset. Dette gjelder faktorer som f.eks antall skjenkekontrollører, antall kontroller på de ulike salgs- og skjenkesteder, faglig kompetanse blant kontrollører og tilgjengelige ressurser i administrasjonen.

Når det gjelder de 74 advarslene i 2007 relateres 69 av disse til manglende eller mangelfull internkontrollperm. Enkelte bevillingshavere har fått to advarsler for dette, og dersom det ved tredje kontroll avdekkes brudd på kravene til internkontroll, vil rådmannen vurdere å foreslå at formannskapet inndrar skjenkebevilling for en periode.

Trondheim kommune

I 2006 og 2007 ble det satt økt fokus på skjenkekontrollen, noe som sannsynligvis var medvirkende til at antall inndragningssaker økte. Rådmannen viser her til rapport "Kommunens forvaltning av alkoholoven – Kontroll og sanksjoner ved salgs- og skjenkesteder."

Kommunen har nå 16 kontrollører fordelt på sju lag. Fra oktober 2007 har antallet kontrollører økt med fire. Det avdekkes for tiden en god del overtredelser, både av alvorlig og mindre alvorlig karakter. Rådmannen er godt fornøyd med sammensetningen av kontrollører, både i alder og kjønn, og kontrollørene er iherdige og utfører et meget tilfredsstillende arbeide.

Rådmannen kan opplyse at politiet, skatteetaten og kommunen gjennomførte en samordnet kontroll av skjenkebransjen den 12. oktober 2007. Skjenkekontrollen deltok på 15 kontroller. Det ble ikke avdekket store overtredelser av alkoholoven med unntak av skjenking til en person som var åpenbart påvirket av rusmidler. Saken er pr dags dato ikke ferdigbehandlet. Denne type samordnede kontroller vil fortsette.

Det er også avholdt kontroll av butikker sammen med politiet. Fokus her var å avdekke salg av alkoholholdig drikk til mindreårige. Ingen overtredelser ble avdekket. Administrasjonen vil iverksette flere slike kontroller sammen med politiet da det antas at det skjer overtredelser av alkoholovens/forskriftens alderskrav. Til orientering foretar kommunens kontrollører jevnlig kontroll av butikker, men politiets tilstedeværelse forenkler legitimasjonskontrollen ettersom kontrollørene ikke har hjemmel til å kontakte kunden selv, men må be den ansatte sjekke legitimasjonen.

14.5 Retningslinjer for reaksjoner ved overtredelse av alkoholovens bestemmelser

Gjeldende Retningslinjer for reaksjoner ved overtredelse av alkoholovens bestemmelser lyder:

RETNINGSLINJER FOR REAKSJONER VED OVERTREDELSE AV ALKOHOLLOVENS BESTEMMELSER

Vedtatt av formannskapet 14. desember 2004

Pkt. 1:

Bevillingshaver og styrer er ansvarlig for at skjenkingen foregår i overensstemmelse med alkoholoven og bestemmelser gitt i medhold av denne. Alkoholoven har som mål å begrense i størst mulig utstrekning de samfunnsmessige og individuelle skader som alkoholforbruk kan innebære.

Pkt. 2:

Ved første gangs overtredelse av alkoholovens bestemmelser reageres det normalt med skriftlig advarsel. Advarselen gis av rådmannen eller den han bemyndiger.

Ved gjentatt overtredelse reageres det med inndragelse av bevilling for en periode fra 1 uke til 2 måneder. Inndragelsessaker fremmes for formannskapet.

Ved grove skal det reageres med inndragelse i minimum 3 uker allerede ved første gangs overtredelse, med mindre særlige grunner taler for en kortere inndragningsperiode. Som grov overtredelse regnes bl.a. salg og skjenking til mindreårige, salg og skjenking til åpenbart berusede personer og grove brudd på salgs- og skjenketidene.

Trondheim kommune

Ved ytterligere overtredelse skjerpes reaksjonen ytterligere, og kan medføre at bevillingen inndras for resterende del av bevillingsperioden. Bevillingen faller da bort.

Ved vurderingen av type reaksjon samt hvor lenge bevillingen skal inndras, kan det blant annet legges vekt på type overtredelse, overtredelsens grovhet, om bevillingshaver kan klandres for overtredelsene og hva som er gjort for å rette opp i forholdet.

Pkt. 3:

Ved overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av andre lover, når bestemmelsen har sammenheng med alkohollovens formål, vurderes reaksjoner i samsvar med punkt 2.

Pkt. 4:

Utøvelse av skjenkevirksomhet uten bevilling vil medføre politianmeldelse.

Pkt. 5:

Inndragelse av skjenkebevillingen kan gjelde bevillingen i sin helhet eller partiell inndragning.

Pkt. 6:

Er omsetningsoppgaven ikke levert innen fristen, kan rådmannen eller den han bemyndiger, inndra bevillingen til oppgaven er levert. Omsetningsoppgaven skal være attestert av revisor/regnskapsfører.

Pkt. 7:

Er bevillingsgebyret ikke betalt etter betalingspåminnelse, kan rådmannen eller den han bemyndiger, inndra bevillingen til avgiften er betalt.

Når det gjelder gjennomgang av retningslinjene vises til rapporten ”Kommunens forvaltning av alkoholloven – kontroll og sanksjoner ved salgs- og skjenkestedet”.

Rådmannen kan ikke se at det er nødvendig å foreta innholdsmessige endringer i retningslinjene da de anses hensiktsmessig i bruk og gir rom for individuell behandling ut fra overtredelsens alvorlighetsgrad. Et unntak er reaksjoner ved overtredelser av alkohollovens bestemmelser ved arrangement over kortere perioder. Retningslinjene gjelder først og fremst for salgs- og skjenkesteder med fast bevilling. For ambulerende bevillinger etter alkoholloven § 4-5 eller bevilling for en enkelt anledning etter alkoholloven § 1-6, 2. ledd, er inndragning ikke en aktuell reaksjonsform da det er ingen bevilling å inndra.

Formannskapet ble den 03.01.06 forelagt seg en prinsipp sak vedrørende ovennevnte (sak 10/06, arkivsak 05/38028). Formannskapet vedtok følgende: ”Formannskapet vedtar følgende reaksjonsform ved overtredelse av alkohollovens bestemmelser ved arrangementer over kortere perioder:

Advarsel med varsel om at denne advarselen vil vektlegges hvis arrangementet igjen blir tatt for grove eller gjentatte brudd på alkohollovens bestemmelser.

Ved eventuell ny søknad skal det legges ved dokumentasjon på internkontroll, jf. alkoholloven § 1-9, 5. ledd og forskrift av 8. juni 2005 nr 538 kap. 8.”

Rådmannen foreslår at denne formuleringen med visse endringer inntas som nytt pkt. 3 og at øvrige punkter i retningslinjene får nye nummer.

Rådmannen mener imidlertid at det bør tas inn en setning om at ved grove overtredelser bør det etter en helhetsvurdering være nok med én advarsel før søknad avslås ved neste anledning. Det kan i visse tilfeller endog være grunnlag for å avslå neste søknad uten forutgående advarsel dersom overtredelsene er av en slik karakter at

Rådmannens forslag blir som følger: Ved overtredelse av alkohollovens bestemmelser ved arrangementer over kortere perioder gis i utgangspunktet advarsel med varsel om at denne advarselen vil vektlegges hvis arrangementet

Trondheim kommune

igjen blir tatt for grove eller gjentatte brudd på alkohollovens bestemmelser.

Ved grove eller gjentatte overtredelser, eksempelvis der det foreligger flere brudd på bestemmelsene om skjenking til mindreårige, skjenking til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler og/eller brudd på skjenketiden, kan det etter en helhetsvurdering bli aktuelt å gi kun én advarsel eller å avslå neste søknad.

Ved eventuell ny søknad skal det legges ved dokumentasjon på internkontroll, jf. alkoholloven § 1-9, 5. ledd og forskrift av 8. juni 2005 nr 538 kap. 8.”

Rådmannen vil videre foreslå at uttrykket ”åpenbart berusede personer” i pkt. 2, 3. ledd erstattes med ”personer som er åpenbart påvirket av rusmidler”. Dette er i tråd med endringen i alkoholloven og den sentrale forskriften som trådte i kraft 01.07.05.

Videre foreslås en språklig endring. I retningslinjene benyttes både ”inndragelse” og ”inndragning”. *Rådmannen* foreslår at man konsekvent bruker ”inndragning” som også er i samsvar med alkoholloven.

15 Støy

Kommunen har mottatt flere høringsuttalelser fra naboer til Rick´s Cafe i Nordregt. 11 angående støy. De som har skrevet til oss er gjennomgående meget fortvilte og oppgitte. Det oppgis at leiligheter er ubeboelige og de forsøkes solgt, men at de er ikke salgbare pga støy. Noen har flyttet fordi de ikke makter å bo der lengre. Noen skriver at Rick´s Cafe ikke bør få fornyet sin skjenkebevilling pga dette.

Rådmannen har vurdert om det skal knyttes støykrav til skjenkebevillingen. Det er mulig at slike støykrav må reguleres i forskrifts form, noe som krever en grundig saksforberedelse med en høringsrunde.

Uansett er rådmannen av den formening at grunnet bl.a. rettsikkerhetshensyn bør reaksjoner på støyoverskridelser følge den lovgivning som er gitt på området, nemlig lov om helsevern. Loven gir muligheter til retting, tvangsmulkt og stansing. *Rådmannen* vil derfor ikke foreslå noe på dette punkt.

Rådmannen gjør imidlertid oppmerksom på bevillingsmyndigheten ved vurderingen av om en bevilling skal innvilges kan vektlegge støyproblematikk, jf. alkoholloven § 1-7a og Retningslinjer for tildeling av kommunale salgs- og skjenkebevillinger pkt. 2.4.

16 Oppsummering

Oppsummeringsmessig er dette de viktigste forslag:

- Vilkår om aldersgrense 20 år på enkelte steder
- Retningslinjene for tildeling av alkoholholdig drikk gruppe 3 består
- ”Taket” på bevillingene på Bakklandet økes fra sju til ni (to av dem er forbeholdt Øvre Bakklandet 66)
- Ansvarlig Vertskap settes ikke som krav, men Vertskapsbevis skal vurderes
- Det skal ikke tildeles nye skjenkebevillinger i Midtbyen i lokaler som ikke tidligere har vært benyttet til serverings- og skjenkevirksomhet med visse unntak
- Skjenketiden inne reduseres fra kl. 03.00 til kl. 02.00
- I Retningslinjer for overtredelser av alkohollovens bestemmelser inntas et punkt om reaksjonsform ved overtredelser på arrangement av kortere varighet
- Det knyttes ikke støykrav til bevillingen.

17 Konklusjon

Bystyret vedtar rådmannens forslag til Retningslinjer for tildeling av kommunale salgs- og skjenkebevillinger, Forskrift om åpningstider for serveringssteder og om salgs- og skjenketider for

Trondheim kommune

alkoholholdig drikk m.v. for Trondheim kommune og Retningslinjer for reaksjoner ved overtredelse av alkohollovens bestemmelser.

Saken ble behandlet i bevillings- og kontrollutvalget 13. februar 2008.

KrF fremmet følgende forslag (i forbindelse med pkt 5.6 er også et forslag fra FrP inntatt) (forslagene er satt i kursiv):

Retningslinjer for tildeling av kommunale salgs- og skjenkebevillinger

Alternativ pkt 1.1

Bystyret ser det som et mål å endre skadelige drikkemønstre, redusere ulovlig omsetning av alkohol og å øke oppslutningen om alkoholfrie soner, som under graviditet, i trafikken, *i forbindelse med lek og idrett*, og i samvær med barn og ungdom.

Forslaget ble anbefalt med 3 stemmer (Ap, KrF, R) mot 1 stemme (FrP).

Alternativt pkt 1.2

I behandlingen av søknader om salgs- og skjenkebevillinger skal kommunen ha som mål å *redusere det totale alkoholforbruket, og gjennom dette redusere omfanget av de skader som alkoholbruk kan innebære for samfunnet og individet*. Det skal tas hensyn til om bevilningene kan påvirke tilgangen på alkohol, særlig for yngre aldersgrupper.

Forslaget ble anbefalt med 3 stemmer (Ap, KrF, R) mot 1 stemme (FrP).

Alternativt pkt 2.4

Ved vurderingen av om bevilning skal gis skal det legges vekt på stedets karakter, så som driftskonsept og profil, standard, og målgruppe. Videre skal det legges vekt på beliggenhet, trafikk- og ordensmessige forhold og hensynet til lokalmiljøet for øvrig. *I typiske boområder skal det ikke tildeles nye bevillinger.*

Forslaget falt med 1 stemme (KrF) mot 3 stemmer (AP, R, FrP).

Alternativt pkt 5.4, 2. avsnitt

Det skal settes vilkår om 20-årsgrense etter kl. 23:00 for alle skjenkesteder som får innvilget skjenkebevilling for alkoholholdig drikk gruppe 3.

Forslaget falt med 2 stemmer (KrF, R) mot 3 stemmer (2AP, FrP), avgjort med møteleders dobbeltstemme.

Alternativt pkt 5.6, 1. avsnitt

Innenfor et område med slik avgrensning som markert på vedlagte kart, tildeles ikke nye skjenkebevillinger. Alle eiendommer med adresse til gatene som er markerte og de som ligger innenfor markeringen omfattes av taket. *Skjenketaket for Midtbyen etableres med utgangspunkt i dagens nivå, men senkes noe ved naturlig frafall, inntil man får en tilfredsstillende reduksjon som kan bidra til å senke totalforbruket av alkohol i Trondheim.*

Pkt. 5.6, 3. avsnitt strykes (ses i sammenheng med ovennevnte forslag).

Trondheim kommune

FrP fremmet følgende forslag:

Tak på antall bevillinger i Midtbyen

Dagens praksis med individuell vurdering av søknad om bevilling opprettholdes. Det innføres således ingen generell bestemmelse om begrensning av skjenkebevillinger i Midtbyen.

Rådmannens forslag fikk ingen stemmer. KrF's forslag falt mot 2 stemmer (KrF, R). FrP's forslag ble anbefalt vedtatt med 3 stemmer (2AP, FrP), avgjort med møteleders dobbeltstemme.

Alternativt pkt 10.1

Formannskapet kan gi bevillingshaver samtykke til uteservering.

Ved vurderingen skal det tas særlige hensyn til om virksomheten kan være til sjenanse for nabolaget.
Derfor gis det ingen bevilling for uteservering i typiske boligstrøk.

Hvis tungtveiende alkoholpolitiske hensyn tilsier det, er det ikke adgang til skjenking av alkoholholdig drikk utendørs *selv om skjenkestedet ligger utenfor typiske boligstrøk.*

Forslaget falt med 1 stemme (KrF) mot 3 stemmer (AP, FrP, R).

Forskrift om åpningstider og om salgs- og skjenketider for alkoholholdig drikk.

Alternativ § 1, avsnitt 4, 1. setning

Uteserveringssteder skal holdes lukket fra kl. 24:00 til 06:00.

Forslaget falt med 2 stemmer (KrF, R) mot 3 stemmer (2AP, FrP), avgjort med møteleders dobbeltstemme.

Alternativ § 2, avsnitt 4, siste setning

Det kan ikke i noe tilfelle skjenkes alkoholholdige drikker senere enn kl. 01:00.

Forslaget falt med 1 stemme (KrF) mot 3 stemmer (2AP, FrP), avgjort med møteleders dobbeltstemme.

Rådmannens forslag vedrørende skjenketid til kl. 02.00 ble anbefalt vedtatt med 3 stemmer (AP, KrF, R) mot 1 stemme (FrP).

Retningslinjer for reaksjoner ved overtredelse av alkohollovens bestemmelser

Alternativt pkt 2, 2. avsnitt

Ved gjentatt overtredelse reageres det med inndragelse av bevilling for en periode fra 2 uker til 2 måneder. Inndragningssaker fremmes for formannskapet.

Forslaget fikk 3 stemmer (AP, KrF, R) mot 1 stemme (FrP).

Alternativt pkt 2, 3. avsnitt

Ved grove overtredelser skal det reageres med inndragning i minimum 4 uker allerede ved første gangs overtredelse, med mindre særlige grunner taler for en kortere inndragningsperiode.

Forslaget falt med 2 stemmer (KrF, R) mot 3 stemmer (2AP, FrP), avgjort med møteleders

Trondheim kommune

dobbeltstemme.

FrP fremmet følgende forslag:

Retningslinjene pkt. 5.5 - ”tak” på bevillingene på Bakklandet

Retningslinjenes pkt. 5.5 ang. tak på bevillingene på Bakklandet tas ut.

Forslaget falt med 1 stemme (FrP) mot 3 stemmer (AP, KrF, R).

Forskrift om åpningstider og om salgs- og skjenketider for alkoholholdig drikk.

Forskriften opprettholdes som i dag.

Forslaget falt med 1 stemme (FrP) mot 3 stemmer (AP, KrF, R).

AP fremmet følgende merknader:

- Bevillings og kontrollutvalget er svært positive til å innføre ordningen med vertskapsbevis i Trondheim – i samarbeid med politiet og andre aktuelle aktører.
- Bevillings – og kontrollutvalget ser et stort behov for å stille krav til skjenkestedene i forhold til opplæring av ansatte, og tilfredsstillende vakthold. Dette kan blant annet ses i sammenheng med ordningen med vertskapsbevis.

De siste årene er kontrollinnsatsen styrket og forbedret. Utvalget mener denne innsatsen må videreføres, og kontrollinnsatsen ytterligere opptrappes.

KrF og Rødt sluttet seg til merknaden.

Rådmannen i Trondheim, 14. februar 2008

Elin Rognes Solbu
kommunaldirektør

Gunhild Donali
fagansvarlig

Vedlegg	nr 1	Forslag til Retningslinjer for tildeling av kommunale salgs- og skjenkebevillinger
	nr 2	Forslag til Forskrift om åpningstider for serveringssteder og om salgs- og skjenketider for alkoholholdig drikk m.v. for Trondheim kommune
	nr 3	Kart med oversikt over skjenkestedene i Midtbyen
	nr 4	Forslag til Retningslinjer for reaksjoner ved overtredelse av alkohollovens bestemmelser.
Utrykt vedlegg		Rapport om kommunes forvaltning av alkoholloven – kontroll og sanksjoner ved salgs- og skjenkesteder